

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Validəynlər uşaqlarını
rus bölmələrindən
çıxarır - proses
başladı
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 iyul 2025-ci il Cümə axşamı № 112 (8722) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Konqresdə sarsaq "artsax" müzakirəsi - Bakıdan təpki

ABŞ-in qanunverici orqanında bu məsələni tezədən qaldıran kimlərdir?

yazısı səh.8-də

Xankəndi sammiti: Qarabağdan dünyaya yeni mesaj

yazısı səh.3-də

Tehran üçün kritik 3 il - İranın ABŞ-a şərti və yeni hücumun tarixi

yazısı səh.4-də

Sərkisyanın milyonluq korrupsiya qalmaqlı - istintaq işi məhkəməyə göndərdi

yazısı səh.6-da

Bahalı müharibə Rusiyanı belə çökdürəcək - sensasion iddia

yazısı səh.7-də

Azərbaycanlı məşhurlar Rusiyada layihədən uzaqlaşdırılıb?

yazısı səh.12-də

Məhkəmədə şok etiraf: kuryer qadınları QİÇS-ə yoluxdurmuş

yazısı səh.13-də

Bakıda saxlanılan Rusiya vətəndaşlarını gözləyən cəzalar

yazısı səh.13-də

Abbaszadə sürücüləri də imtahan edir - Taksidə nə dəyişib?

yazısı səh.14-də

5 sayılı xəstəxanada qalmaqlı: tibb bacısı 10 nəfəri necə işə düzəldib

yazısı səh.12-də

MOSKVA İLƏ "SOYUQ MÜHARİBƏ" - BAKI VƏ İRƏVAN MÜTTƏFİQƏ ÇEVRİLİR

Azərbaycan, Türkiyə və Ermənistanın Rusiyasız Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılığa gəldiyi iddiaları var; bu minvalla Kremlin Qafqazda nə müttəfiqi, nə də tərəfdaşı qalacaq - kritik gəlişmə

yazısı səh.6-da

Evdə otura-otura diplom alanlar - firıldaq sxemi hələ də qalır mı?

SOS! "Universitet xətrinə universitet, diplom xətrinə diplom maddi-mənəvi itkilərə və gələcəklə bağlı peşmanlığa gətirib çıxarır..."

yazısı səh.14-də

Çingiz Qənizadə:
"Bu cinayətlərdə Rusiya hakimiyyətinin əli var"

yazısı səh.7-də

Il Qaregin üçün də həbsxana yolu göründü

yazısı səh.5-də

Təhsil eksperti:
"Rusca təhsil imperialist məqsədlə manipulyasiya edilir"

yazısı səh.11-də

Azərbaycan və Özbəkistan prezidentləri mühüm mesajlar verdi

Iyulun 2-də Azərbaycan Respublikası ilə Özbəkistan Respublikası arasında imzalanmış sənədlərin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub. Bu barədə Musavat.com xəbər yayıb. Prezidentlər mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

“Biz Özbəkistanın sürətli inkişafını, bütün sahələrdə genişmiqyaslı islahatların həyata keçirilməsini böyük maraq və sevincle müşahidə edirik. Özbəkistanın beynəlxalq arenada imicinin ildən-ilə artmasına, iqtisadi potensialının güclənməsinə, sosial həyatın bir çox məsələsinin həll olunmasına şadiq”.

Bu barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə birgə mətbuata bəyanatında bildirib.

Dövlət başçısı vurğulayıb: “Bütün bunlar Prezidentin, Özbəkistan rəhbərliyinin düşünülmüş siyasətinin nəticəsidir. Bunların hamısı konkret proqramlarda da öz əksini tapır. Biz, dost və qardaşlar olaraq buna ürkədən sevinirik”.

“Bu gün Özbəkistan-Azərbaycan münasibətlərinin tarixində əlamətdar gündür. Özbəkistan Prezidentinin dövlət səfəri layiqincə, qardaşlıq və qarşılıqlı anlaşma ab-havasında keçir”, - deyərək Prezident İlham Əliyev vurğulayıb.

Dövlət başçısı qeyd edib: “Bu gün biz həm ikitərəfli görüş, həm də Dövlətlərarası Şuranın iclası çərçivəsində ikitərəfli qarşılıqlı fəaliyyət məsələlərinin geniş spektrini müzakirə etdik, münasibətlərimizin strateji, müttəfiqlik xarakterini bir daha təsdiqlədik. Keçən il Daşkənddə qarşılıqlı müttəfiqlik fəaliyyəti haqqında Müqavilə imzaladıq. Bu, istənilən ölkələrin münasibətlərində ən yüksək və əhəmiyyətli sənəddir. Biz artıq iki ildir ki, rəsmi müttəfiqlik və bunu beynəlxalq arenada fəal qarşılıqlı fəaliyyətlə, qarşılıqlı dəstəklə, həmçinin bir çox sahədə həyata keçirilən plan və layihələrlə nümayiş etdiririk”.

“Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan hər sahədə inkişaf edir”. Bunu isə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Prezident İlham Əliyevlə birgə mətbuata bəyanatında deyib. Özbəkistan Prezidenti bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin keçən il tarixi səfərindən sonra müttəfiqlik münasibətləri haqqında saziş imzalanıb: “Bu, diplomatiyada və ümumilikdə siyasətdə ən böyük nailiyyətdir. Bugünkü səfər də tarixi xarakter daşıyacaq”.

Vilayət Eyvazov: “Polis hər kəsin hüquq və azadlığının müdafiəsini yüksək səviyyədə təmin edir”

Daxili İşlər Nazirliyinin Polis Akademiyasında “Polis Günü”nə və 2024-2025-ci tədris ilinin buraxılışına həsr olunmuş təntənəli mərasim keçirilib. “Unikal”ın məlumatına görə, mərasimdə çıxış edən daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov cinayətkarlığa, onun transmilli növlərinə qarşı mübarizədə, asayışın və təhlükəsizliyin təmin olunmasında önəmli xidmətləri ilə seçilən polis orqanlarının hər bir şəxsin qanuni mənafeyini, hüquq və azadlığının müdafiəsini yüksək səviyyədə təmin etdiyini qeyd edib.

Xidməti vəzifələrin icrasında daxili işlər orqanlarına hər zaman yardımçı olan, polisin peşə bayramının sevincini bölüşən vətəndaşlara, daxili işlər orqanlarının veteranlarına, dövlət qurumlarının rəhbərlərinə və əməkdaşlarına, qeyri-hökumət təşkilatlarının və media nümayəndələrinə təşəkkür ifadə olunub.

Bu qəzetlər 5 min manat cərimələnəcək

Media Reyestrində olmadan fəaliyyət göstərən çap mediası subyektləri 5000 manatadək cərimələnəcək. Musavat.com xəbər verir ki, bu, Milli Məclisin İnsan Hüquqları komitəsinin keçirilən iclasında müzakirə edilmiş İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif edilən yeni - 381.15-ci maddəsində əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, Media Reyestrində olmadan fəaliyyət göstərən çap mediası subyektlərinin çap mediası məhsulunun, həmin subyektlərin nəşriyyat (naşir) və ya yayıcı tərəfindən nəşri və ya yayımına görə fiziki şəxslər 500 manatdan 1000 manatadək, vəzifəli şəxslər 1500 manatdan 2500 manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər 3000 manatdan 5000 manatadək məbləğdə cərimə ediləcək.

Bu məcəllənin yuxarıdakı maddəsində yayıcı dedikdə nəşriyyatla və ya (naşir) müqavilə bağlamaqla, yaxud digər qanuni əsaslarla nəşriyyat məhsullarının yayılmasını və satışını həyata keçirilən fiziki və hüquqi şəxs başa düşülür.

Dəniz suyunun temperaturu açıqlandı

Abşeron çimərliklərində gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata əsasən, iyulun 3-də arabir güclənən şimal-qərb küləyi əsəcək.

Dəniz suyunun temperaturu:

Şimal çimərliklərində: (Sumqayıt, Novxanı, Pirşağı, Nardaran, Bilgəh, Zağulba) 22-23° isti,

Cənub çimərliklərində: (Türkan, Hövsan, Sahil, Şıx) 24-25° isti olacaq.

Un ucuzlaşıb - görəyin qiymətinə təsir edəcəkmi?

Iyulun 30-na olan məlumata görə, Azərbaycanda unun topdansaş qiymətlərində azalma qeydə alınıb. Belə ki, un istehsalçılarınun topdansaş məntəqələrində 50 kiloqramlıq un kəşsinin qiyməti 25,8-28 manat aralığında dəyişib. Bu, ötən həftə ilə müqayisədə 0,7-3% aralığında ucuzlaşma deməkdir.

Mövzu ilə bağlı Modern.az-a danışan **iqtsadçı ekspert Natiq Cəfəri** bildirib ki, əvvəlcə bu azalma tendensiyasının davamlı olub-olmadığını müəyyənləşdirmək vacibdir: “Əgər qiymət azalması mövsümi təsirlərdən qaynaqlanırsa və uzunmüddətli dinamika şəklində davam edərsə, bu, gələcəkdə çörək və digər un məmulatlarının qiymətinə az da olsa, təsir göstərə bilər. Hazırda isə yay mövsümündə taxıl bolluğunun unun qiymətinə müvəqqəti təsir et-

diyi ehtimal olunur. Lakin qiymət dəyişikliklərinin davamlı olub-olmayacağı hələlik aydın deyil”.

Iqtisadçı ekspert əlavə edib ki, qısa müddətdə çörək və un məmulatlarının qiymətində ciddi dəyişikliklərin baş verəcəyi gözlənilir. Onun sözlərinə görə, gələcək qiymət tendensiyalarını bazarda formalaşacaq vəziyyət müəyyən edəcək.

Qaxda traktor gölə düşdü - sürücü öldü

Qaxda traktor gölə düşüb, sürücü boğularaq həyatını itirib. Amanlı kənd sakini, 1967-ci il təvəllüdlü Bayramov Adil İsaq oğlu “Belarus” markalı traktorla Qaysarlı kəndində süni göl kənarından yol ilə hərəkət edərkən gölə düşüb. Nəticədə o, suda boğularaq ölüb.

Faktla bağlı Qax Rayon Polis Şöbəsinin İstintaq və Təqib Şöbəsinə Cinayət Məcəlləsinin 263.2-ci maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq araşdırma aparılır.

Ötən ay 100-ə yaxın insan zəhərlənib, 3-ü ölüb

İyun ayı ərzində Kliniki Tibbi Mərkəzin (KTM) Toksikologiya şöbəsinə zəhərlənmə səbəbi ilə 99 nəfər qəbul edilib.

Bu barədə Musavat.com-a KTM-dən məlumat verilib. Bildirilib ki, şöbəyə qəbul edilən xəstələrdən 37 nəfər dərmandan, 27-si sirkə turşusundan, 1-i yandırıcı məhluldan, 2-si spirtli içkidən, 5-i fosfor üzvi birləşmələrdən zəhərlənən şəxslərdir. Həmçinin 17 nəfər ilan sancması, 7 nəfər allergik reaksiya, 2 nəfər botulizm, 1 nəfər həşərat dişləməsi səbəbilə şöbəyə yerləşdirilib.

Həkimlərin söylərinə baxmayaraq, zəhərlənən şəxslərdən 1 qadın, 2 kişi dünyasını dəyişib. Ölüm halları sirkə turşusu və dərman zəhərlənmələrindən qeydə alınıb.

Kişi arvadını bıçaqlayıb öldürdü

Sumqayıtda 40 yaşlı Aygün Bağrova küçədə bıçaqlanaraq qətlə yetirilib. Musavat.com Bakı TV-yə istinadən xəbər verir ki, hadisə Səməd Vurğun küçəsində baş verib. Onun əri tərəfindən bıçaqlanaraq öldürüldüyü bildirilir. Hadisə şahidlərinin sözlərinə görə, əvvəlcə ər-arvadın arasında mübahisə olub. Sonra isə kişi bıçaqla ona çoxsaylı xəsarətlər yetirib.

Hadisə yerinə dərhal təcili tibbi yardım çağırılıb, qadın xəstəxanaya çatdırıldıqdan bir qədər sonra vəfat edib.

Qətlə törətməkdə şübhəli bilinən şəxs saxlanılıb, faktla bağlı araşdırma aparılır.

“Qarabağ” Avstriyaya yollandı

“Qarabağ” yay təlim-məşq toplanışının 2-ci hissəsi üçün Avstriyaya yola düşüb. Modern.az xəbər verir ki, bu barədə klubun mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Ağdam təmsilçisi Zell-Am-Seenin Kaprun bölgəsində 4 sınaq matçına çıxacaq. İyulun 7-də keçiriləcək ilk görüşdə rəqib Xarkov “Metalist”i olacaq. Qarşılaşma yerli vaxtla saat 17:30-da (Bakı vaxtı ilə 19:30-da) başlayacaq.

İyulun 11-də “Qarabağ” “Tvente” ilə iki görüşə çıxacaq. Niderland təmsilçisi ilə oyunlar yerli vaxtla 15:00 və 17:15-də (Bakı vaxtı ilə 17:00 və 19:15-də) start götürəcək.

İyulun 15-də toplanışın son matçında rəqib Zalsburq (Avstriya) olacaq. Görüş yerli vaxtla saat 18:00-da (Bakı vaxtı ilə 20:00-da) başlayacaq. Qarşılaşmaların döndü de Kaprun stadionunda keçiriləcək. “Qarabağ”ın Avstriya toplanışı iyulun 16-da yekunlaşacaq.

Azər Qasımlının işi məhkəmə baxışına verilib

Siyasi Menecment İnstitutunun direktoru, politoloq Azər Qasımlının barəsində olan cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası davam etdirilib.

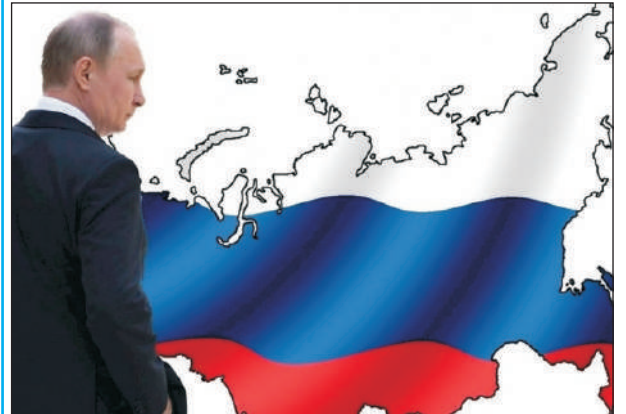
APA xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Telman Hüseynovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə cinayət işinin məhkəmə baxışına verilməsi barədə qərar qəbul olunub.

Baxış iclası iyulun 16-na təyin edilib. Qeyd edək ki, Siyasi Menecment İnstitutunun direktoru, politoloq Azər Qasımlı barəsində olan mürtəziyyətə əlaqədar 8 dekabr 2024-cü ildə polis tərəfindən saxlanılıb. O, Cinayət Məcəlləsinin 182.2.3 (Hədə-qorxu ilə tələb etmə, zor tətbiq etmə ilə törədildikdə) maddəsi üzrə təqsirli bilinir.

3-4 iyul tarixlərində Azərbaycanın Xankəndi şəhəri ilk dəfə olaraq yüksək səviyyəli beynəlxalq tədbirə - İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) 17-ci Zirvə Görüşünə ev sahibliyi edəcək. Builki zirvə görüşünün əsas mövzusu dayanıqlı iqtisadi inkişaf və iqlimə uyğun regional əməkdaşlığın qurulmasıdır. Təsadüfi deyil ki, bu mövzu Qarabağ reallıqları ilə üst-üstə düşür. Azərbaycanın regionda apardığı bərpa-quruculuq işləri, yaşıl enerji zonası yaratmaq planları, "ağıllı şəhər" layihələri və yaşıl diplomatiya təşəbbüsləri həm bu zirvənin mahiyyətinə, həm də bölgənin yeni strategiyasına uyğundur.

Aramızı vuran "üçüncü qüvvə" - "Çar yaxşıdır, ətrafı pis"?

Bakı-Moskva münasibətlərində böhran çalarlı görünüş hələ ki yüksək həddə qalmaqda davam edir. Yəni bizdən asılı olmayan səbəb(lər)dən Azərbaycan və Rusiya növbəti "səssiz müharibə" və ya "soyuq savaş" içindədir. Yəni də biz müdafiə olunmaq zorunda qalan tərəfik.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmisi Mariya Zaxarova isə iddia edir ki, Bakı ilə Moskva arasında münasibətlərin soyuması guya Kremlin siyasəti deyil, hansısa "üçüncü qüvvə"nin işidir. Dediynə görə, "iki ölkə arasında dostluq münasibətləri son dərəcə vacibdir və onları korlamaq istəyənlər nə etdikləri barədə yaxşı düşünməlidir".

Bir növ "ağbırək" sözü. Amma və lakin Azərbaycanda hansısa "üçüncü qüvvə"nin varlığına kimisə inandırmaq qəliz məsələdir. Çünki heç kəs çörəyi qulağına yemir. Rusiyanı da hamı tanıyır. Xüsusən də Kremlin "Yaxın xaric" ölkələrinə, keçmiş müttəfiq respublikalara yuxarıdan aşağı baxmaq xislətinə belə olmayan yoxdur...

Məntiqə hazırda Rusiyanın "dost-müttəfiq itirən vaxtı" deyil, olmamalıdır. Moskvanın dostu kimdir ki. Varmı, qalıbmı? Bircə Belarusun adını çəkmək olar əminliklə. Hətta forpost Ermənistan ondan məsafə saxlamağa çalışır. Bu harasıdır, nə qədər qərribə də olsa Moskva öz absurd hərəkətləri ilə faktiki surətdə Bakı və İrəvanı müttəfiqə çevirməkdədir - situativ də olsa.

Yeri gəlmişkən, dünən Ermənistanın hakim partiya-sında olan deputatlar ATƏT PA-nın Bakının "erməni məhbusları"nın məhkəmə prosesini izləmək və "Qarabağın mədəni irsini" qorumaq üçün beynəlxalq missiyanın göndərilməsi ilə bağlı düzəlişlərlə bağlı qətnaməsinə dəstəkləməyib. Azərbaycanla eyni mövqə sərgiləyiblər. Bu, ilk belə faktıdır. Eyni zamanda, əlbəttə ki, Rusiyaya siqnaldır...

Təyyarə olayına qədər isə Azərbaycan da Rusiya ya dost-tərəfdaş sayılırdı. Əfsus ki, o vaxt problemi təcili, "isti-isti" yoluna qoymaq əvəzinə velikorus şovinizminə xas yol tutdular, çox yuxarıdan gedib siyasi təkəbbür göstərdilər. Azərbaycanın dövlət kimi qururunu gözləmədilər. Ciddiyə almadılar ki, bu, artıq ərazisində rus hərbiçisi olmayan yeganə Güney Qafqaz ölkəsidir.

İndi də Rusiyanın gah bu, gah da digər bölgəsində soydaşlarımıza qarşı qəfil başlayan repressiyalar, bitməyən vəhşilik, quduzluq hərəkətləri. Doğrudanmı bunlardan Vladimir Putinin xəbəri yoxdur? Həqiqətənmə aranı vurmaq istəyən hansısa "üçüncü qüvvə"dir? Yəni ki, "Çar yaxşı imiş, ətrafı pis"? Nə tez yaddan çıxdı, 2000-ci illərin əvvəllərində Rusiyada miqrantlara qarşı aşırı qəddarlıq edən dazbaşa-faşistlər məhz Putinin bir-cə göstərişi ilə dayandırılmışdı...

Bir şey yəqindir ki, zorla, hədə-təhdidlə dost tutmaq mümkünsüz. Bir aforizmdə deyildi ki, "nə səndən qorxan adamı, nə sənə qorxduğun adamı sevmə bilərəm". Moskva nəhayət, anlamalıdır ki, dost tutmaq üçün öncə özün dost olmağı bacarmalı, etimad yiyəsi olmalısən. Dostun, müttəfiqin qədrini bilməlisən. Onun ağır-acısını öz dərd-sərin kimi qəbul etməlisən.

Odur ki, Zaxarova daxil, Rusiya rəsmiləri bizə "üçüncü qüvvə" haqda darıxdırıcı nağıllar danışmaq əvəzinə, qonşulara münasibətdə imperiya dilindən, diktat ritorikasıdan nə qədər tez imtina eləsələr, bir o qədər Rusiyanın hazırkı sərhədlər daxilində qalmaq şansı artar. Daha dəqiqi, bəlkə arta...

□ Z.SƏFƏROĞLU

"Xankəndi sammiti: Qarabağdan dünyaya yeni mesaj - sülh, inkişaf və strateji liderliyin zirvəsi"

Zirvə görüşündə təşkilat üzv 13 ölkənin dövlət və hökumət başçıları iştirak edəcək. Təbii ki, belə miqyaslı beynəlxalq toplantının Xankəndidə baş tutması təkcə coğrafi deyil, həm də siyasi, iqtisadi və strateji baxımdan ciddi əhəmiyyət kəsb edir. İllərlə separatizm və işğalın qarantılığında qalan bu şəhər artıq inkişaf, əməkdaşlıq və sabitlik gündəminin mərkəzinə çevrilir.

Əsas məqsəd təkcə regional əlaqələrin inkişafı deyil, həm də İƏT-ə üzv ölkələrin Qarabağda baş verən müsbət dəyişikliklərə daha sıx cəlb olunmasıdır. Hazırda Türkiyə, Özbəkistan, Qırğızistan və Qazaxıstan bu prosese artıq öz töhfələrini veriblər. Zirvə görüşü isə bu iştirakçılıq daha da genişləndirmək üçün əlverişli platforma rolunu oynayır.

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin (KKTC) Prezidenti Ərsin Tatar zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Azərbaycana gəlib. 2012-ci ildən İƏT-də müşahidəçi statusuna malik olan KKTC son illərdə beynəlxalq təşkilatlarda - o cümlədən Türk Dövlətləri

Təşkilatında (TDT) - təmsilçiliyini gücləndirib. Bu səfər bir tərəfdən Azərbaycanın KKTC-yə verdiyi dəstəyi göstərir, digər tərəfdən isə təşkilat daxilində yeni güc balanslarının yaranmasından xəbər verir.

Ərsin Tatarın səfər proqramına fəxri doktorluq diplomunun təqdim edilməsi, ikitərəfli görüşlər və müxtəlif tədbirlər daxildir. Bu addımlar KKTC-nin beynəlxalq hüquqi statusunun tanınması prosesində mühüm mərhələlərdən biri kimi qiymətləndirilə bilər.

İyulun 2-də zirvə toplantısı çərçivəsində Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev də ölkəmizə səfər edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ali qonağı şəxsən qarşılayıb və liderlərin təkbətək görüşləri baş tutub. Təkcə paytaxtda deyil, Şavkat Mirziyoyevin Xankəndi, Şuşa və Ağdama səfər planları da onun səfərinin strateji mahiyyətini göstərir.

Prezidentlərin birgə tədbirlər çərçivəsində "Özbəkistan" parkının təməlini qoyması, Ali Dövlətlərarası Şurasının iclası və iqtisadi əməkdaşlıq üzrə sənədlərin imzalanması

regional inteqrasiyanın real nəticələrindən xəbər verir. Bu səfər eyni zamanda Qarabağın nəinki Azərbaycanın daxili inkişaf gündəminin, həm də beynəlxalq əməkdaşlıq strategiyasının əsas həlqəsinə çevrildiyini göstərir.

Zirvədə iştirak edəcək daha bir mühüm lider - Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğandır. Türkiyənin İƏT-in qurucu üzvlərindən biri olaraq tədbirə qatılması təkcə diplomatik deyil, həm də simvolik önəm daşıyır. 1964-cü ildə İran, Pakistan və Türkiyə tərəfindən əsas qoyulmuş İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (o dövrdə İRƏ kimi tanınırdı), 1985-ci ildən bəri ECO adı ilə fəaliyyətini genişləndirib.

Azərbaycan 1992-ci ildən bu təşkilatın tamhüquqlu üzvüdür. Hazırda İƏT-ə 10 dövlət daxildir: Azərbaycan, Türkiyə, İran, Pakistan, Əfqanıstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistan. Bu ölkələrdə ümumilikdə 550 milyondan çox insan yaşayır ki, bu da təşkilatın potensialını iqtisadi, demoqrafik və strateji baxım-

dan son dərəcə cəlbedici edir.

Zirvənin Xankəndidə keçirilməsi İƏT-in həm Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dəstəyinin, həm də Qarabağın beynəlxalq əməkdaşlıq məkanına çevrildiyinin göstəricisidir. Bu, həm də dünyanın diqqətini bölgədə gedən dəyişikliklərə yönəltmək, yanlış təəssüratları dağıtmaq baxımından mühüm addımdır. Qarabağ artıq münaqişə yox, sülh, sabitlik və iqtisadi dirçəliş məkanındır.

Bu toplantıda qəbul olunan qərarlar, başlanacaq layihələr və veriləcək mesajlar təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütövlükdə region üçün strateji nəticələr doğura bilər. Zirvə həm də Azərbaycanın beynəlxalq diplomatiyada fəal və müəyyənəddi aktor kimi rolunun daha da möhkəmləndiyini nümayiş etdirməkdir.

Xankəndi sammiti yalnız İƏT-in illik forumu deyil. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlərdə irəli sürdüyü yeni strategiyanın canlı nümunəsidir. Bu strategiyanın əsas xəttini sülh vasitəsilə inkişaf, infrastrukturla diplomatiya və dayanıqlı gələcəklə kimlik quruculuğu təşkil edir.

Zirvə görüşü Azərbaycanın beynəlxalq arenada artan rolunu və Qarabağın regional əməkdaşlıq mərkəzinə çevrilməsinin real təsdiqini ifadə edir. Bu sammit sübut edir ki, Azərbaycan artıq yalnız münaqişə sonrası bərpa edən ölkə deyil, həm də əməkdaşlıq qurucu, liderlik daşıyıcısı və diplomatik balans yaranan gücdür.

Bir sözle, Xankəndi sammiti regionda yeni bir dövrün başlanğıcıdır - sülh, rifah və məsuliyyətli liderliyin dövrü.

□ Sahənə RƏHİMLİ,
"Yeni Məsəvi"

Rusiya ilə əlaqəli tankerlərə sirli hücumlar - Ukraynadan şübhələnirlər

Dünyada neft tankerlərinə qarşı bir neçə müəmmalı hücum baş verib və bu hücumların dövlət tərəfindən dəstəklənən sabotaj kampaniyasının tərkib hissəsi ola biləcəyi ehtimal olunur.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, bu barədə "Financial Times" qəzeti məlumat yayıb.

Bu il beş gəmi qəsdən təşkil olunmuş hücumların hədəfi olub. Sonuncu hadisə Yunanıstana məxsus "Vilamouura" tankerinin Liviyanın sahillərində partlayış nəticəsində maşın otağının su altında qalması ilə nəticələnib.

Bütün tankerlər hücumdan bir neçə həftə əvvəl Rusiya limanlarını ziyarət edib. Bu fakt dəniz təhlükəsizliyi üzrə ekspertlər arasında Ukraynanın bu hücumlarda əli ola biləcəyi barədə ehtimallara yol açıb. Onlardan biri bildirib: "Əvvəlcə hər şey Ukraynaya işarə edirdi".

Lakin "Vilamouura" tankerinə hücumun digər hücumlardan fərqlənməsi, bəzi mütəxəssisləri bu hücumların bəzilərini arxasında fərqli diversant qrupların dayana biləcəyi qənaətinə gətirib.

Qeyd olunur ki, bu beş tankerdən dördü həm də Liviyanın limanlarına daxil olub, halbuki ölkədə davam edən və təndəş müharibəsi fonunda vəziyyət olduqca gərgindir. Gəmilərin hamısının Malta sahillərində dayandığı və orada ehtiyatlarını yenilədiyi də sənədlərlə təsdiqlənib.

□ Musavat.com

Sərkisyan tərəfdarı: "Paşinyan impiçment yolu ilə vəzifədən uzaqlaşdırılacaq"

"Ermənistanın baş naziri kreslosunda oturan, ölkənin xarici və daxili siyasətini iflasa uğradan, beş min gəncin həyatına son qoyan, ermənilərin Qarabağdan çıxmasına səbəb olan, bütün dövlət institutlarını nüfuzdan salan və erməni Apostol kilsəsinə qarşı çıxan şəxs impiçment yolu ilə vəzifəsindən uzaqlaşdırılacaq".

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu gürultulu bəyanatın müəllifi Ermənistan parlamentinin deputatı, Serj Sərkisyanın yaxın adamı Ayk Mamıçanyandır.

O, baş nazir Nikol Paşinyanın "Ermənistan Elektrik Şəbəkələri" QSC-nin əməkdaşlarına siyasi proseslərdə iştirak etmələri halında işdən çıxarılacaqları ilə bağlı bugünkü hədəsini şərh edib.

Bununla belə, Mamıçanyan konkret vaxt göstərməkdən çəkinib. "Bu vəzifə onun həbsdə keçirəcəyi çox uzun müddətli gələcəyini dəyişməyəcək," - deyər erməni deputat əlavə edib.

Revanşist siyasətçinin iddiasına görə, Paşinyan "Ermənistan Elektrik Şəbəkələri" QSC-nin sahibi, Rusiyanın "Tashir" holdinginin rəhbəri Samvel Karapetyan və digər ermənilərdən çox qorxur.

□ Musavat.com

Erməni deputat: "Sərkisyan və Qaregin mütəmadi əlaqə saxlayırlar"

Ermənistanın keçmiş prezidenti Serj Sərkisyan və bütün ermənilərin katolikosu II Qaregin daim əlaqə saxlayırlar.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə 2 iyul tarixində Ermənistan parlamentində Ermənistan Respublikaçı Partiyasının üzvü Ayk Mamıçanyan məlumat verib. Yerli jurnalistlər ona "nə üçün Sərkisyan, birinci prezident Levon Ter-Petrosyanın əksinə olaraq, Qareginə dəstək məqsədilə ictimai şəkildə görüşür" sualını ünvanlayıblar.

"Sərkisyanın katolikosla əlaqələri qeyri-adi bir hadisə deyil ki, biz onu ayrıca işıqlandırmaq. Bu əlaqələr mütəmaddır," - deyər Mamıçanyan bildirib.

□ Musavat.com

İsrailin xarici işlər naziri Gideon Saar İrana qarşı "Snapback" mexanizminin tətbiq olunmasına çağırır. APA xəbər verir ki, nazir bununla bağlı özünün X hesabında bildirib.

yandırmayana qədər davam etməyəcək.

"Danışqların bərpa edilib-edilməsinə qərar vermək üçün ilk növbədə Vaşinqtonun danışıqlardan

ıyyəti qətiyyətli addımlar atmağa çağırması, İranın nüvə ambisiyalarını dayandırmaq üçün bütün vasitələrdən istifadə edilməli olduğu deməsi, İranın isə hə-

vaxtımız var" deyən şəxslərin niyə məhz bu müddətə hədəfləndiyini demək çətinidir. Çünki əgər həqiqətən də İranın nüvə proqramı ciddi zərər görməyibse və

Tehran üçün kritik 3 il - İranın ABŞ-a şərti və yeni hücumun tarixi İrana yeni zərbələr endirilə bilər

"Snapback mexanizmini aktivləşdirməyin vaxtı çatıb. Mən Avropa üçlüyünü İrana qarşı bütün sanksiyaları yenidən tətbiq etməyə çağırıram. İran elə indicə Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentliklə əməkdaşlığı dayandırmaqla bağlı bəyanat verdi. Bu bütün beynəlxalq öhdəliklərin inkar edilməsidir. Beynəlxalq ictimaiyyət qətiyyətli addımlar atmalı və İranın nüvə ambisiyalarını dayandırmaq üçün bütün vasitələrdən istifadə etməlidir", - nazir qeyd edib.

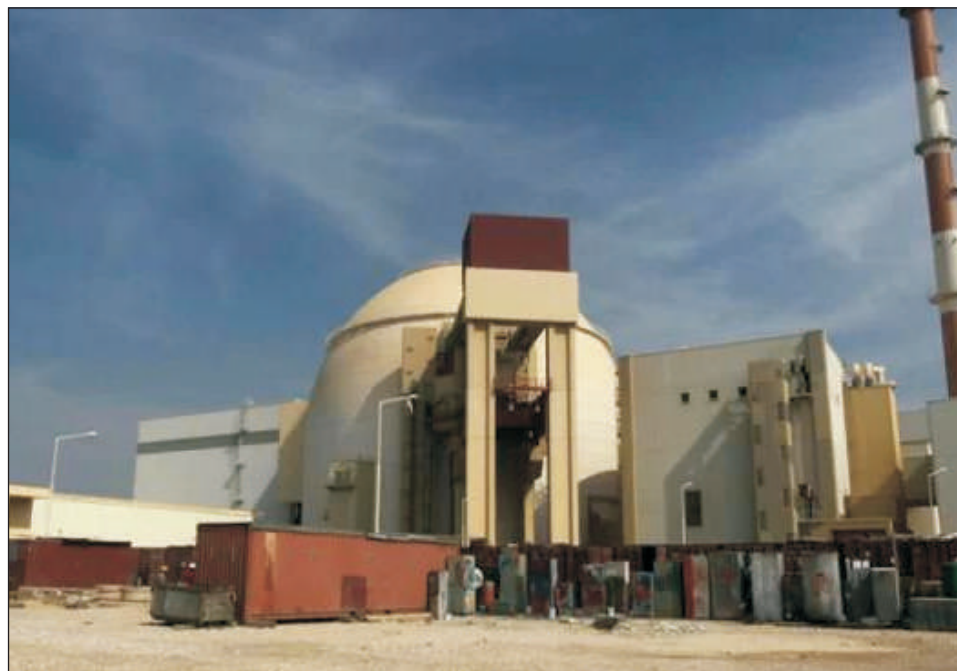
Qeyd edək ki, "Snapback" mexanizmi və ya sanksiyaların avtomatik qaytarılması BMT Təhlükəsizlik Şurasının 2015-ci ildə İranla nüvə sazişini təsdiqləyən 2231 sayılı qətnaməsində təsbit edilib. Bu, sazişdə iştirak edən hər hansı dövlətə, onların fikrincə, sazişin şərtlərini pozduğu təqdirdə İrana qarşı beynəlxalq sanksiyaları geri qaytarmağa imkan verir.

"İsrail İrana qarşı növbəti hərbi kampaniyaya hazırlaşmalıdır". Bu sözləri isə İsrail parlamentində "İsrail bizim evimiz" partiyasının lideri Aviqdor Liberman deyib.

"Bizim İrana qarşı növbəti hərbi kampaniyaya maksimum 3 il vaxtımız var. Bu o deməkdir ki, İsrail hökuməti bütün prioritetlərini dəyişməlidir", - o bildirib.

Liberman müdafiə büdcəsini ÜDM-in 8%-nə çatdırmağa çağırır və xatırladı ki, "İranın nüvə proqramı ciddi zərbə alıb, lakin o, məhv edilməyib, bərpa oluna bilər və İran rejimi bütün səylərini buna sərf edir".

Bu arada İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi "CBS Nyus"a deyib ki, ABŞ-la nüvə danışıqları ABŞ hərbi təhdidlərini da-

hərbi təcavüz üçün istifadə etməyəcəyinə əmin olmalıyıq", - nazir qeyd edib.

Əraqçinin sözlərinə görə, diplomatiyanın qapıları heç vaxt bağlanmayacaq: "Uranın zənginləşdirilməsi qabaqcıl, elmə əsaslanan sənayedir. Bu sənaye zədələnersə və ya məhv olarsa, biz bu sənayedə yenidən irəliləyiş əldə etmək üçün zərəri tez bir zamanda bərpa edə və uğursuzluqları aradan qaldıra bilərik. Uranın zənginləşdirilməsi texnologiyası və biliyi bombalama ilə məhv edilə bilməz".

Bəs Vaşinqton İranın danışıqlar üçün şərtini qəbul edəcəkmi? Doğrudanmı Tehranın nüvə proqramı 3 il geri atılıb?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, İsrail və İran arasında hərbi əməliyyatlar dayansa da, tərəflərin qarşılıqlı ittihamları davam edir və istənilən an güc tətbiqi riski qalır: "Bunu İsrailin xarici işlər naziri Gideon Saarin elə bu gün (dünən) İrana qarşı "Snapback" mexanizminin tətbiq olunmasına çağırış etməsi, beynəlxalq ictimai-

min gün MAQATE ilə əməkdaşlığı dayandırmaqla bağlı bəyanat verməsi də təsdiqləyir. İran tərəfi hələ ki nüvə danışıqlarına başlamaq niyyətində olmadığına bəyan edərək şərtlər isrəli sürür. Digər tərəfdən isə biz İranın ali dini lideri Əli Xamneyinin müşaviri tərəfindən Donald Tramp və Benyamin Netanyahu'nun öldürülməsinin vacibliyinə dair çağırışlara şahidlik edirik. Daha vacibi isə istər ABŞ, istərsə də İsrailin kəşfiyyat qurumlarından gələn məlumatlardır. Həmin məlumatlarda İranın zənginləşdirilmiş uranı gizlətdiyi və hansısa başqa gizli nüvə obyektinin mövcudluğundan bəhs edilir. Belə olan halda İsrailin İrana qarşı yeni əməliyyatlara başlama ehtimalı artır".

Politoloq hesab edir ki, son bir neçə gündə İsrailin ABŞ-la yeni silah müqavilələri imzalaması da rəsmi Tel-Əvivin yeni əməliyyatlara hazırlaşdığını, əslində isə müəyyən mənada başladığını göstərir: "Lakin belə bir vəziyyətdə indi İsraildə "növbəti hərbi kampaniya üçün üç il

həqiqətən də zənginləşdirilmiş uran hansısa gizli nüvə obyektində zənginləşdirilməyə davam etdirilirsə, o zaman 3 il olduqca gec bir müddətdir. Görünür, digər fərziyyələrə rəğmən İsrail həqiqətən də İranın nüvə proqramını bir neçə illik geriye atdığını düşünür".

İranla ABŞ arasında nüvə danışıqlarının bərpa olunub-olunmayacağı və ABŞ-ın İranın şərtlərini qəbul edəcəyinə gəldikdə isə Yusif Bağırzadə qeyd etdi ki, İran indi kiməsə, xüsusilə ABŞ-a şərt irəli sürəcək durumda deyil: "ABŞ-ın İrana dinc məqsədlər üçün nüvə proqramına dəstək verməsi şərtini qəbul edib danışıqlar masası arxasında oturmaq indi İran üçün ən məqbul seçim kimi görünür. İranın bütün bəyanatlara baxmayaraq, gec-tez bu şərtlər daxilində nüvə sazişi danışıqlarına başlayacağını ehtimal etmək olar. Çünki əks halda, bu, İrana olduqca baha başa gələ bilər. 12 günlük müharibə İsrailin və Amerikanın bu məsələdə nə dərəcədə ciddi olduğunu və İranın toxunulmaz olmadığını göstərdi".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Ermənistan kilsə ilə dövlət arasında gərginlik yeni mərhələyə keçib. Ermənistan Apostol Kilsəsinin (EAK) Şirak yeparxiyasının rəhbəri, arxiyepiskop Mikael Acapaxyan iki ay müddətinə həbs edilib. Onun hüquqlarını müdafiə edən vəkillər məhkəmə qərarını yaxın 10 gün ərzində apelyasiya qaydasında şikayət etməyə hazırlaşır.

Məlumat görə, arxiyepiskopun ünsiyyəti ciddi şə-

II Qaregin üçün də həbsxana yolu göründü - sabah İrəvan qarışa bilər

kildə məhdudlaşdırılıb. Onun yalnız yaxın ailə üzvləri ilə görüşməsinə icazə verilir.

Qeyd edək ki, bu, həbs edilən ikinci arxiyepiskopdur. Öncə Ermənistan geniş rezonans doğuran digər hadisədə Vardapet Baqrat Qalstanyan həbs olunaraq İrəvanda "Kentron" istintaq təcridxanasına yerləşdirilmişdi. Bu ardıcıl həbslər artıq erməni cəmiyyətində kilsə ilə hökumət arasında ciddi qarşıdurmanın dərinləşməsi kimi dəyərləndirilir.

Ekspertlər hesab edir ki, baş nazir Nikol Paşinyanın siyasi xətti EAK-ın tarixi təsir gücünü qırmağa, cəmiyyətdə dini institutların "seçkiöncəsi manipulyasiya" vasitəsi kimi çıxış etməsinin qarşısını almağa yönəlib. Muxalif dairelər isə bunu açıq şəkildə "dövlətin kilsəyə təzyiqi və müqəddəs dəyərlərə hörmətsizlik" kimi təqdim edir.

Ermənistan mediası yazır ki, yaxın günlərdə bu məsələdə yeni məhkəmə prosesləri və siyasi bəyanatlar gözlənilir. Analitiklər bu qarşıdurmanın seçkilər ərəfəsində Paşinyan hakimiyyətinə həm sosial, həm də beynəlxalq arenda əlavə çətinliklər yaradacağını istisna etmirlər. Paşinyan isə bütün ermənilərin katolikosu II Qareginin çevriliş cəhdinin arxasında dayanan əsas güc adlandırır və onu istefaya çağırır. Hətta katolikosun da həbsi istisna edilmir.

Paşinyan buna gedərkimi və nəticəsi nə olar?

"İyulun 4-də, saat 18:00-da İrəvanın Maşots prospektində yerləşən "Fəsilələr" parkına ("Malibu") toplaşacağıq, oradan Samvel Karapetyanın qanunsuz saxlandığı yerə qədər yürüş edəcəyik".

Bu barədə həbs edilən milyarder iş adamının qardaşı oğlu Narek Karapetyan məlumat verib.

Onu da deyək ki, Rusiya vətəndaşı olan erməni oliqarx 44 günlük müharibə zamanı işğalçı ölkəyə qanunsuz silahlar göndərirdi üçün Azərbaycan haqqında cinayət işi açılıb.

Karapetyanın azadlığa buraxılması tələbi ilə keçiriləcək aksiyaya narazı elektorat qoşula bilərmi?

Sabiq deputat Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırda Ermənistanda kilsə ilə hökumət üz-üzə dayanıb: "Görünən odur ki, bu savaş hansısa tərəfin sonunu gətirəcək. Amma bu dəfə II Qaregin daha şanssız görünür. Səbəbi isə sadədir, qara keşişi İrəvanda nüfuzu zəifləməkdə olan Kreml maliyyələşdirir. Həm də Qareginə digər sahələrdə donorluq edilir. Paşinyanın arxasında isə "Soros" fondu və ABŞ kəşfiyyatı dayanmaqdadır. Nikol Vovayeviç əlindəki bütün imkanları "keşiş eməliyyəti" üçün səfərbər edib. Nikol Paşinyan hakimiyyəti Ermənistanda rəsmi hökumət qurumu kimi tanınsa da, EAK dövlət içində bir "dövlətdir". Bu, ötən əsrin doxsanıncı illərindən belədir. Hətta Sərkisyanı devirən, Paşinyanı kürsüyə çıxaran da elə erməni kilsəsi idi. Daha doğrusu, küçə hərəkatının nöqtəsini qarasaqqallı keşişlər qoymuşdu. Kilsənin böyük iqtisadi gücü, xaricdə kifayət qədər güclü dayaqları var. Ona görə də Ermənistanın siyasi hakimiyyəti hər zaman kilsə ilə münasibətdə çox ehtiyatlı davranır. Buna baxmayaraq, baş nazir Paşinyanın siyasi hakimiyyətə gəlişi ilə hökumətlə kilsə arasında dərin bir uçurum yarandı. Paşinyan açıq şəkildə

bəyan etdi ki, kilsə erməni cəmiyyətinin bətnindəki qara yarıdır.

Bu fikirlər II Qaregin başda olmaqla, bütün kilsə əhlinin qəzəbinə səbəb oldu. Kilsə Paşinyana qarşı yeni bir cəbhə açdı. Bu cəbhədə həmlələr zaman-zaman güclənərsə də indiki qədər pik həddə çatmayıb. II Qareginin maliyyə vəziyyəti də olduqca yüksək səviyyədədir. Belə ki, beynəlxalq araşdırmaların nəticəsində onun hesabından 111 milyon dollar tapılıb.

Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan bütün ermənilərin katolikosu II Qareginə xəyanətdə ittiham edir. O, katolikosun Tanrıya da aldatdığını bildirib. Baş nazir düşünür ki, bəzi evli keşişlər öz rəhbərlərinin göstərişi və məcburiyyəti ilə onun verdiyi bəyanatı mübahisələndirməyə cəhd edirlər. Paşinyan da haqlı olaraq sual edir ki, "niyə zinakar bir "subay keşiş" (II Qaregin) sizə hökmranlıq və rəhbərlik etməlidir?"

Ermənistanın Konstantinopol Patriarxlığı və bəzi xarici kilsə daireləri də məsələyə münasibət bildirərək Paşinyanın bəyanatlarını "təxribatçı" və "siyasi motivli" adlandırırlar. Onlar bildirirlər ki, dövlət başçısının kilsə işlərinə bu cür müdaxiləsi qəbul edilməzdir. Bir sözlə, hazırda İrəvan da ara qarışıb, məzhəb itib".

Müsahibimiz fikirlərinə bu cür davam etdi: "Ermənistan təkə katolikoslar deyil, ali ruhanilərin digər nümayəndələri də gözəl yaşayırlar. Belə ki, 2011-ci ildə Ararat yeparxiyasının arxiyepiskopu, II Qareginin yaxın dostu Navasard Kçoyan xaç oğlundan hədiyyə olaraq təxminən 200 min dollar dəyərində "Bentley Continental Flying Spur" alması ilə gün-

dəmə gəlib. Ona görə də Paşinyanın işi olduqca çətinləşir.

Beynəlxalq Respublika İnstitutunun 2024-cü ilin payızında dərc etdiyi sorğular isə bir qədər fərqli mənzərə nümayiş etdirirdi. Respondentlərin 48%-i bir qurum olaraq kilsədən tam və ya qismən razı, 47%-i isə narazılıq ifadə edib (2019-cu ilin oktyabrında bu nisbət 74%-dən 21%-ə qədər idi). Beləliklə, öz işindən razılıq baxımından kilsə silahlı qüvvələrdən, polisdən, regional və yerli hakimiyyət orqanlarından geridə olsa da, baş nazir aparatını, nazirlikləri, məhkəmələri və parlamenti qaçaqayır. İndi vəziyyət bir qədər fərqlidir və bütün saatlar baş nazir Paşinyanın və müharibə istəməyən əhəlinin xeyrinə işləyir".

Politoloq Azər Hüseynov hesab edir ki, Mikael Acapaxyanın iki aylıq müddətə həbs olunması əslində təkə hüquqi məsələ deyil, ölkədə kilsə ilə dövlət arasında gərginliyin dərinləşdiyini göstərən siyasi hadisədir: "Bu, Paşinyan hakimiyyətinin uzun müddətdir həyata keçirməyə çalışdığı sekulyar cəmiyyət modelinin növbəti mərhələsidir. Ermənistan kimi dərin şəkildə din və milliyətçilik üzərində qurulmuş cəmiyyətlərdə bu tip addımlar təkə idarəçilik deyil, həm də ideoloji sistemin yenidən qurulması deməkdir. Tarixən EAK, sadəcə, dini qurum olmayıb. Xüsusilə müstəqillikdən əvvəlki dövrlərdə erməni kimliyinin daşıyıcısı, erməni diasporunun birləşdirici ideoloji dayağı və siyasi mobilizasiya mərkəzi rolunu oynayıb. Məhz bu səbəbdən Paşinyanın kilsəyə qarşı sərgilədiyi siyasət sıradan islahat yox, mövcud ideoloji dayaqları zəif-

Paşinyandan erməni mətbuatı ilə bağlı yeni göstəriş gəlib

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan "Vətəndaş sazişi" partiyasından olan deputatlara yeni göstəriş verib. Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə yerli "İrəvank" qəzeti öz mənbələrinə istinadən yazır.

Məlumat görə, Paşinyan komanda yoldaşlarına bildirib: "Muxalifetçilərin tənqidlərinə birə on prinsipi ilə cavab verin. Xalqa göstərmək lazımdır ki, muxalifət parlamentə yalnız maaş almaq üçün gəlir".

Qəzetin mənbəsinin sözlərinə görə, Paşinyan daha sonra əlavə edib: "Köhnə ilə yenini qarışdırın, onları mümkün qədər rüsvay edin, heç kimə rəhm etməyin".

■ Musavat.com

Cavaxetiya erməniləri artıq Ermənistan ərazisində cərimələnməyəcək

Ermənistan parlamentinin deputatı Şirak Torosyanın sözlərinə görə, Gürcüstanın Samtsxe-Cavaxetiya bölgəsində yaşayan və ikili vətəndaşlığa malik ermənilər, Gürcüstanda aldıkları sürücülük vəsiqələri ilə Ermənistan ərazisində artıq cərimələnməyəcəklər.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə o, dünən parlamentin iclasında Cinayət Məcəlləsinə və ona bağlı qanunlara ediləcək dəyişikliklərin müzakirəsi zamanı çıxış edib. Erməni deputat qeyd edib ki, qanun paketinə əsasən, 1968-ci il Vyana Yol Hərəkatı Konvensiyasına uyğun olaraq xarici ölkələrdə, o cümlədən Gürcüstanda alınmış sürücülük vəsiqələri Ermənistan ərazisinə daxil olduqdan sonra 3 ay müddətində etibarlı hesab olunacaq.

Torosyanın sözlərinə görə, bu dəyişiklikdən ən çox faydalanacaq qrup Gürcüstanın ermənilərin üstünlük təşkil etdiyi Cavaxetiya bölgəsinin sakinləridir.

■ Musavat.com

lətmək cəhdidir. Paşinyanın "kilsə cəmiyyətdən kənarda dayanmalıdır" çağırışları Ermənistan yeni idarəçilik fəlsəfəsinə keçidin əlamətidir. Bu fəlsəfənin əsas məqsədi isə dinin ictimai və siyasi proseslərə təsir imkanını minimuma endirməkdir. Mikael Acapaxyanın həbsi isə bu prosesin ilk halı deyil. Ondan əvvəl Baqrat Qalstanyanın həbs olunması, ardınca katolikos II Qareginin də çevriliş cəhdində ittiham olunaraq istefaya çağırılması göstərir ki, Paşinyan, sadəcə, fərdi fiqurlara qarşı deyil, bütvükdə EAK-ın təsir gücünə qarşı mübarizə aparır. Bu, həm də Ermənistan illərlə yığılıb qalmış dövlət-kilsə münasibətlərinin partlama nöqtəsinə çatdığını göstərir. Bu qarşıdurmanın fonunda milyarder Samvel Karapetyanın həbsi və onun tərəfdarlarının təşkil etdiyi etiraz aksiyaları isə cəmiyyətdə narazı elektoratın aktivləşməsi baxımından önəmlidir. Lakin bu aksiyaların Paşinyan hökumətinə real təhlükə yaradacağı ehtimalı hələ ki zəifdir. Çünki Paşinyan son illərdə həm xarici dayaq-

xili siyasi strukturlarda mövqelərini möhkəmləndirib. O, hazırda Ermənistanın daxili siyasi həyatını əsasən öz ssenari-si üzrə yönəldir.

Əsas sual budur: Paşinyan katolikos II Qareginə də həbs etdirməyə cəsarət edəcəkmi? Bu, Ermənistan tarixində analoqu olmayan bir addım olar və həm ölkə daxilində, həm də erməni diasporunda ciddi rezonans doğura bilər. Lakin indiki siyasi kurs nəzərə alındıqda bu ehtimalın real olduğu görünür. Paşinyan hazırda Ermənistanı yalnız siyasi deyil, ideoloji baxımdan da yenidən formatlamağa çalışır və bu yolda qarşısında duran ənənəvi institutlara - ilk növbədə də kilsəyə - qarşı sərt xətt yürüdü.

Bu gərginliyin regionda və beynəlxalq aləmdə hansı nəticələr doğuracağı isə yaxın aylarda məlum olacaq. Ermənistan daxilində isə bu, yeni cəmiyyət modelinin formalaşması uğrunda mübarizənin təkə siyasi deyil, dərin ideoloji və mədəni qarşıdurmaya çevrildiyini göstərir".

■ Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində “soyuq müharibə” dövrü davam edir. Hələ ki gerginliyi azaldacaq addımlar müşahidə olunmur. Hansını ki, ilk növbədə şimal qonşumuz atmalıdır.

Maraqlıdır ki, Ermənistan-Rusiya münasibətləri də ən gergin dövrlərindən birini yaşayır. Bunu XİN başçısı Ararat Mirzoyanın Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrova sət cavabından da görmək olar. Lavrov “hakimiyyətin kilsəyə hücumundan narahat olduğunu” bildirmişdi. Ondan bir gün qabaq isə İrəvan KTMT-nin Qırğızistan sammitinə Ermənistanın qatılmayacağını söyləmişdi. Öz növbəsində parlamentin spikeri Alen Simonyan Ermənistan

lə davam edərsə, tezliklə Rusiyanın Cənubi Qafqazda nə müttəfiqi, nə tərəfdaşı, nə də neytral müşahidəçiləri qalacaq”.

Rusiyanın Azərbaycana qarşı aqressivləşməsinin səbəbləri barədə daha bir maraqlı və inandırıcı versiyası “CaucasusWarReport” yazıb. “Rəsmi detalları açıqlanana qədər çox şərhlərməyəcəyik, amma Ermənistan, Türkiyə və Azərbaycan baş nazir Nikol Paşinyanın son Türkiyə səfəri zamanı Zəngəzur dəhlizi ilə

Moskva ilə “soyuq müharibə” - Bakı və İrəvan müttəfiqə çevrilir

Azərbaycan, Türkiyə və Ermənistanın Rusiyasız Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılığa gəldiyi iddiaları var; belə davam edərsə, Kremlin Cənubi Qafqazda nə müttəfiqi, nə tərəfdaşı qalacaq - kritik gelişmə

ərazisində Rusiya telekanallarının yayımının dayandırılacağına istisna etməyib.

“Bu gün Rusiyada yaşayan qafqazlılar universal “daxili düşmənlər”dir. Ermənilər vətəndaşlığından, statusundan, loyallığından asılı olmayaraq, xüsusən də Moskva ilə İrəvan arasında gerginliyin artması fonunda repressiya maşınının növbəti hədəfinə çevrilə bilər. Bütün bunların fonunda Ermənistan hakimiyyətinin ölkə daxilində Rusiyanın “5-ci kolonu”nu neytrallaşdırmaq üçün atdığı addımlar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir”.

Bu sitat Armenianreport.com saytı öz redaksiya məqaləsindəndir.

Məqalədə həmçinin deyilir: “Rusiya xüsusi xidmət orqanlarına bağlı qüvvələrin hazırkı dövlət çevrilişinə cəhd faktiki olaraq iflasa uğrayıb. Bu, təkcə Moskvanın Ermənistandakı təsirinə zərbə deyil. Bu, geri dönüşü olmayan nöqtədir. Cənubi Qafqazda Kremlin hələ də müəyyən təsirini saxladığı yeganə ölkə Gürcüstandır. Lakin bu təsir tamamilə Bidzina İvanişvili fiquru ilə bağlıdır. Artıq yeni realıq yaranıb: Cənubi Qafqaz daha Rusiyanın təsir ərazisi deyil. Azərbaycan sərt reaksiya nümayiş etdirir. Ermənistan Rusiypərəst agentləri məhv edir. Gürcüstanda anti-Rusiya dalğası yaranır. Qərb isə bu ölkələrə fəal şəkildə alternativ təklif edir. Rusiya regionu kiminsə “xəyanətinə” görə yox, özünün aqressiv, ksenofob və imperalist siyasətinə görə itirir. Be-

bağlı razılığa gəliblər. Bu razılaşmaya görə, Rusiya dəhliz üzərində heç bir nəzarətə sahib olmayacaq və faktiki olaraq tamamilə kənarda qalacaq. Buna cavab olaraq, Moskva keçən həftə davam edən danışıqları pozmaq məqsədilə dini kanalları vasitəsilə Paşinyana qarşı uğursuz çevrilmiş cəhdi etdi. İndi isə Azərbaycanı təzyiq altına almağa çalışır, lakin bu səylər də nəticəsiz qalır. Əsas etibarilə, Türkiyə, Ermənistan və Azərbaycan Rusiyanın təsirinə açıq şəkildə meydan oxuyan yeni regional ox formalaşdırılır”.

Bəs Azərbaycanla Ermənistanın zahirən eyni “qayıq”da yer almasının üstünlüyü varmı? Bu vəziyyət rəsmi Bakı və İrəvan arasında sülh prosesini sürətləndirə bilərmi? Ardınca həmin sənəd Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin qaydaya salınmasını (şərhədlərin açılması və s.) mümkün edən, nəticə etibarilə Rusiyanın Güney Qafqaza müdaxilə imkanlarını sıfırlaya bilərmi?

Yeri gəlmişkən, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova münasibətlərin pozulmasına çalışanlara xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, iki xalq arasında dostluq münasibətləri olduqca əhəmiyyətlidir və bu münasibətləri zədələmək istəyənlər atdıqları addımların nəticələri barədə ciddi düşünməlidirlər.

“Bu vəziyyətdən istifadə edərək əlini qızdırmaq istəyənlər az deyil. Amma qoy yaddan çıxarmasınlar ki, yandıra da bilərlər. Çünki bizim

üçün, düşünürəm ki, hər iki xalq üçün dostluq münasibətləri həqiqətən də son dərəcə vacibdir. Onları pozmaq istəyənlər nə etdiklərini yaxşıca düşünməlidirlər”, - deyə Zaxarova bildirib. O, həmçinin əlavə edib ki, bu cür cəhdlərin qarşısında ehtiyatlı olmaq lazımdır və münasibətlərin qorunması hər iki tərəf üçün strateji əhəmiyyət daşıyır.

“Yekaterinburqda baş verən cinayət işinin araşdırılması üçün Baş Prokurorluq əlindən gələni edəcək”. Bunu iyulun 2-də Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsinin rəisi Nemət Əvəzov Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının Rusiya Federasiyasında işgəncəyə məruz qalması və qəsdən öldürülməsi ilə bağlı Baş Prokurorluq tərəfindən keçirilən brifinqdə deyib. O bildirib ki, Baş Prokurorluq Azərbaycan Konstitusiyasına sadiq qalaraq, ölkə vətəndaşına qarşı törədilmiş cinayətin araşdırılmasını özünə borc bilir: “Buna görə də tərəfimizdən istintaq başlanılıb. Biz bütün hüquqi mexanizmlərdən istifadə edəcəyik. Cinayətkarların məhkəmə qarşısına çıxarılmasına çalışacağıq”.

“Ümid edirik ki, qarşılıqlı təmaslar nəticəsində Yekaterinburqda baş verən cinayətin açılmasına nail olacağıq və cinayətkar cəzasını alacaq”, - Nemət Əvəzov deyib. “Biz həmkarımıza, Rusiyanın səlahiyyətli orqanlarına cinayət işi üzrə baxışlar keçirilməsini, ekspertizaların, sorğuların aparılmasını, sənədlərin tədqiqinin aparılması ilə bağlı

çağırış etmişik”, - deyə Nemət Əvəzov bildirib.

“Yekaterinburqda amansızlıqla öldürülən Ziyəddin Səfərovun saxlanıldığı anı əks etdirən videogörüntü mövcuddur”. Bu sözləri isə Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsinin müstəntiqi Pərviz Cəlilov söyləyib. O qeyd edib ki, Ziyəddin Səfərov evdən aparılarkən tam sağlam olub, bədənində hansısa bir xəsarət olmayıb. “Bu o deməkdir ki, o, işgəncə nəticəsində öldürülüb”, - Pərviz Cəlilov vurğulayıb.

“Rusiyada yaşayan soydaşlarımızın hüquqlarını pozulub”. Bu sözləri də Baş Prokurorluğun Beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıq idarəsinin rəis müavini Samirə Nəcəfzadə brifinqdə deyib. Onun sözlərinə görə, Rusiyada yaşayan azərbaycanlılara işgəncələrin verilməsi həm də beynəlxalq hüququn pozulmasıdır: “Beynəlxalq müqavilələrlə işgəncələr qadağan edilib. Azərbaycan Avropa İnsan Haqları Konvensiyasının üzvü olsa da, Rusiya bu konvensiyadan çıxıb”.

Analitik Elxan Şahinoğlu-nun fikrincə, Azərbaycanın Rusiya ilə bugünkü davranışı Mərkəzi Asiya ölkələrini də Kremlin münasibətlərdə cəsarətli olmağa həvəsləndirə bilər. “Rusiyada Mərkəzi Asiya ölkələrinin vətəndaşları, ən ağır işlərdə çalışan miqrantlar da aşağılanır, restoranlara və satış mərkəzlərinə polis hücumları təşkil edilir, işgəncələr verilir. Mərkəzi Asiya ölkələrinin bir qismi Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının və Avrasiya İqtisadi Birliyinin

Sərkisyanın milyonluq korrupsiya qalmaqalı - istintaq işi məhkəməyə göndərdi

Ermənistanın keçmiş prezidenti Serj Sarkisyanın barəsində açılmış xüsusilə böyük məbləğdə rüşvət alma və qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı cinayət işi üzrə istintaq başa çatıb, iş Ermənistanın Antikorrupsiya Məhkəməsinə göndərilib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə yerli Antikorrupsiya Komitəsi məlumat yayıb.

İstintaqın məlumatına görə, Serj Sarkisyan 2000-2018-ci illərdə müdafiə naziri, baş nazir və prezident vəzifələrini icra etdiyi müddətdə, qanunla qadağan olunmasına baxmayaraq, öz vəzifə səlahiyyətlərindən istifadə edərək yaxın adamlarının adına biznes qurub, həmin kommersiya fəaliyyətini idarə edib və bu yolla xarici investisiyalar hesabına Ararat vilayətinin Surenavan icmasında bitum zavodu yaradılmasına şərait yaradıb.

Planın həyata keçirilməsi üçün 2006-cı ildə Rusiya və Kiprdə qeydiyyatdan keçmiş şirkətlərlə birlikdə yeni şirkət təsis olunub. Bu şirkətdəki 50% pay Sarkisyanın yaxın müttəfiqi M.B.-nin şirkətinin adına, digər 50% isə iki rus şirkətinin adına rəsmiləşdirilib. Lakin Sarkisyan 2008-ci ildə 22,5%-lik payın rüşvət kimi qohumlarının şirkətinə ötürülməsini tələb edib.

2013-cü ildə həmin şirkət maliyyə çətinliklərinə düşdükdə, Sarkisyan M.B.-yə 14 milyon dollar kredit götürərək rus şirkətlərinin sərmayələrini qaytarmağı tapşırıb. Daha sonra, M.B.-nin şirkətlərinin aktivləri, o cümlədən 23 yanacaqqaldırma məntəqəsi və bitum zavodu, Sarkisyanın kürekəninin şirkəti tərəfindən 40 milyon dollara alınıb. Bu alqı-satqı nəticəsində həmin şirkət ölkədə benzin idxalı sahəsində inhisarçıya çevrilib.

Daha sonra Sarkisyan M.B.-dən ikinci prezidentin (Robert Köçeryan) oğluna 6 milyon dollar verməsini tələb edib. Bu ödəniş saxta kredit müqaviləsi əsasında həyata keçirilib.

Serj Sarkisyan xüsusilə böyük məbləğdə rüşvət alma və qanunla qadağan olunan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma maddələri ilə ittiham irəli sürülüb. İstintaq yekunlaşıb və iş ittiham aktı ilə məhkəməyə təqdim olunub.

■ Musavat.com

üzvü olduqlarından Rusiyaya bir söz deyə bilmirlər. Rusiya Prezidenti böyük imperiyanın bərpası vacibliyindən danışsın, “rus hərbiçisinin ayağının deydiyi hər yer Rusiyadır” deyirsə, bərabər hüquqlu tərəfdaşlıq üçün yer qalmır. Bıçaq sümüyə dirənəndə, Mərkəzi Asiya ölkələri də miqrant vətəndaşlarının döyülməsinə, işgəncə görməsinə göz yummayacaqlar”.

Siyasi təhlilçi Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, Azərbaycanla Rusi-

ya arasında siyasi böhran birbaşa Moskvadan qaynaqlanır: “Kreml rəhbərliyi Azərbaycanın müstəqil və Türkiyə ilə koordinasiyalı siyasətini qəbul etmək istəmir. Məhz İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticəsi ilə Rusiyanın regionda təsirləri getdikcə zəifləməyə başladı. Rusiya təzyiq və şantajla Azərbaycanı öz siyasi iradəsinə tabe etdirməyə çalışır”.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Polşanın xarici işlər naziri Radoslav Sikorski bu günlərdə diqqətçəkən fikir söyləyib. O, Putinin sovet lideri Leonid Brejnevini getdiyi eyni yolda olduğunu söyləyib. Nazir xatırladı ki, Putin vaxtilə Sovet İttifaqının orduya həddən artıq çox pul xərclədiyini üçün dağıldığını deyib, amma indi onun özü eyni şeyi edir.

Sikorskinin sözlərinə görə, Kreml Ukraynaya qarşı çox bahalı müharibə aparır, eyni zamanda bütün Qərbi təhdid edir və bununla da onu müdafiə xərclərini artırmağa məcbur edir: "Putin başa düşməlidir ki, onun hərəkətləri Qərb ölkələrini hərbi büdcələrini artırmağa məcbur edib. NATO-nun Havaq sammitindən sonra ölkələr 2035-ci ilə qədər müdafiə xərclərini ümumi daxili məhsulun 5%-nə çatdırmaq və bu məbləğin 3,5%-ni kritik müdafiə ehtiyaclarına yönəltmək barədə razılığa gəliblər".

Başqa sözlə, qeyri-bərabər sürətlə silahlanma yarışının doğuracağı geosiyasi kolaps bu dəfə kabus kimi Rusiyanın üzərində dolaşmaqdadır. Yeni yeni silahlanma yarışları Sovet İttifaqının dağılmasına səbəb olduğu kimi, Putin rejiminin də iflasına səbəb ola bilər.

Polyak nazir haqlıdır mı?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, SSRİ-də ordunun say tərkibi 4 milyona yaxın olub: "Bu qədər böyük ordunu saxlamaq böyük maliyyə tələb edirdi. Ordunun həm maddi təminatı, həm silahla, texnika ilə təminatı üçün çox böyük məbləğdə vəsaitlər sərf edilirdi. Brejnev dövründə ölkənin gəlirlərinin əhəmiyyətli hissəsinin orduya, silahlanmaya yönəldiyi və nəticədə ölkədə sosial-iqtisadi çətinliklərin artdığı, bununla da SSRİ-nin sosial dayaqlarının sarsılmağa başladığı barədə deyilənlər həqiqəti əks etdirir. İndi isə SSRİ-nin varisi kimi çıxış edən Rusiya Federasiyasının rəsmi 1 milyon 200 min nəfər şəxsi heyətə malik ordusu

var. Lakin müharibə başlayan dan bəri bu sayın daha da artırdığı güman edilir. Təkcə bu qədər hərbi qulluqçunun saxlanmasına çox böyük həcmə maliyyə lazımdır. Leonid Brejnev zamanında bütün sovet respublikaları öz büdcələrindən ordunun saxlanması üçün vəsait ayırırdı. Sovet İttifaqı Varşava blokunun da əsas maliyyəçisi idi. SSRİ həmçinin Almaniyada Demokratik Respublikasında, Polşada, Macarıstanda, Bolqarıstanda, Çexoslovakiyada, Əfqanıstanda qoşunlar saxlayırdı. Bu qoşunların təminatı, onlar üçün müxtəlif növ silahların istehsalı, NATO ilə ayaqlaşmaq cəhdləri SSRİ-nin dövlət büdcəsini, demək olar ki, sorurdu. Buna görə də dükən-bazarlarda qıtlıq hökm sürürdü, əhali çətinlik çəkirdi. İndi isə Rusiya ordusunun saxlanması, silahla təminatı üçün SSRİ kimi nəhəng dövlətin büdcəsi deyil, Rusiyanın özünün büdcəsi sərf olunur. Bir tərəfdən korrupsiya, o biri tərəfdən də Rusiyanın Ukrayna ilə müharibə aparması ordunun xərclərini dəfələrlə artırır. Ona görə də silahlanma, müharibə Rusiyanın büdcəsini tükədir".

Ekspert dedi ki, ABŞ və NATO SSRİ-ni mənasız silahlanmaya, hər şeyi ordunun böyüdülməsinə cəlb etməklə Sovet İttifaqının çöküşünə nail oldu: "İndi də eyni taktikanı Rusiyaya qarşı istifadə edirlər. Maraqlıdır ki, Rusiya rəhbərliyi də Brejnev kimi bu tələyə gözü görə-görə düşüb və çıxmaq istiqamətində sanki düşünmür. Əksinə, Rusiya hərbi sənayesini inkişaf etdirmək istiqamətində addımlar atır, hərbi büdcəsini daha da artırır. Beləliklə, gerçəkdən də

Bahalı müharibə Rusiyanı belə çökdürəcək - sensasion iddia

SSRİ-ni çökdürmək taktikası indi Rusiyaya tətbiq edilir, Kreml hakimiyyəti Brejnev yolu gedir

eynilə Brejnevini yolu ilə gedrlər. Rusiyanın hərbi sənayesinin bərpasına və müasir tələbatlara cavab verən silahlar istehsal etməsinə çox böyük sərmayə lazımdır. Deməli, ölkənin büdcəsi daha da çox bu işə yönəldiləcək ki, bu da xalqın iqtisadi, sosial vəziyyətinə get-gedə daha ciddi mənfi təsirlərini göstərəcək. Müharibə və silahlanma SSRİ-ni çökdürdü kimi Rusiyanı da tədricən çökdürəcək".

Polkovnik qeyd etdi ki, Rusiyanın daxildən dağılmasına rəvac verəcək başqa bir ciddi problemi də var: "O da

maraqlıdır ki, bu problemi Rusiya hökuməti özü get-gedə dərinləşdirir. Ölkənin daxilində bütün milli azlıqlara qarşı repessiyanın get-gedə kəskinləşdirilməsi ciddi daxili sosial gərginlikləri körükləyir. Təzyiqlər bir tərəfdən də iş adamlarını narazı salır, iqtisadiyyata mənfi təsir göstərir. Bu gedişat xalqların Rusiyadan qurtulmaq fikrinə düşməsi və bunun üçün hərəkətlənmələrinə gətirib çıxara bilər. SSRİ-nin daxilində xalqların, respublikaların ayağa qalxıb müstəqillik tələbini irəli sürməsinə və son nəticənin necə olduğunu yada salın.

Tatarıstanda bir ildir tatar məktəblərini Moskvanın qərarı ilə bağlayıblar. Məktəblərdə həftədə iki dəfə cəmi 4 saat tatar dilində dərs keçilməsinə icazə verilir. Bu cür addımlar tatarlarda böyük bir narazılıq yaradır. Eyni siyasəti digər millətlərə də tətbiq edirlər. Bu da milli azlıqların narazılıqlarını artırır. Daxili narazılıqlar həm də bu şəkildə dərinləşir. Bu daxili narazılıqlar günün birində Rusiyanın içində sosial partlayış kimi meydana çıxmaqla yanaşı Ukraynaya qarşı müharibəyə daha çox qeyri-rus millətlərin kütləvi göndərilməsi də narazılıqları artırır.

Beləliklə, büdcənin silahlanmaya, müharibəyə yönəldilməsi Rusiyanı get-gedə müflis edəcək, daxilə millətlərin sıxışdırılması isə mərkəzdənqaçma prosesini qaçılmaz edəcək. Bu isə Rusiya Federasiyasının sonunu gətirib çıxara bilər".

R.Məhərrəmov hesab edir ki, Rusiya hakimiyyəti öz xalqını, mənasız silahlanmanı, ordunun təminatını öz ölkəsinin gücü ilə saxlaya bilməyəcəyini düşünür:

"Ona görə də ənənəvi imperiya siyasətinə əl atmağa, başqa dövlətlərin, xüsusən də keçmiş SSRİ respublikalarının hesabına xalqı və ordunu təmin etməyə həvəslənib. Rusiya hakimiyyəti öz yeraltı, yerüstü resurslarını çox təəssüf ki, öz dövlətlərinin, xalqının, ordusunun daha yaxşı vəziyyətdə olması üçün düzgün formada istifadə etmir, ya da edə bilmir. Bu qədər resursu olan ölkənin gözü əslində onda-bunda qalmamalıdır. Bu qədər resursları olan ölkənin xalqı dünyada ən yaxşı yaşayışla təmin olunmuş xalq olmalıdır. Ancaq Rusiyanın xislətindəki imperiya maraqları, başqalarının hesabına yaşamaq ənənəvi yanaşması buna imkan vermir. Ona görə də Rusiya gün-gündən müflis duruma düşür. Bu vəziyyətin günahkarı ölkənin siyasi, hərbi rəhbərliyi".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Təyyarə olayında daşdan keçən sübut - Bakının onsuz da şübhəsi yox idi

Çingiz Qənizadə: "Bu cinayətlərin baş verməsində Rusiya hakimiyyətinin əli var"

Xəbər verdiyimiz kimi, Minval.az redaksiyasına 2024-cü il dekabrın 25-də Qroznıya yaxınlaşarkən vurulan AZAL-a məxsus "Embraer E190" təyyarəsi ilə bağlı sensasiyalı materiallar daxil olub. Məlumatlar anonim məktub vasitəsilə təqdim edilib. Məktubda hava hücumundan müdafiə bölməsinin kapitanının izahatı yer alır. O, təyyarəyə atəş açılması əmrinin Rusiya Müdafiə Nazirliyi tərəfindən verildiyini bildirir.

Bundan əlavə, məktuba video və audioyazılar, habelə texnikanın yararsız vəziyyətdə olması ilə bağlı ətraflı məlumat

lar əlavə olunub.

Bu sübut istintaq üçün nə dərəcədə mühüm önəm kəsb edir?

Xatırladaq ki, 2024-cü il dekabrın 25-də, "Embraer E190" tipli AZAL təyyarəsi Bakıdan havaya qalxdıqdan sonra Rusiyanın Çeçenistan bölgəsi üzərində uçarkən gözlənilmədən hərbi raket zərbəsinə məruz qalıb. Hadisə nəticəsində təyyarə zədələnsə də, pilotların peşəkarlığı və möcüzəvi manevr nəticəsində təyyarə

Xəzər dənizi üzərindən Qazaxıstanın Aktau şəhərinə eniş edə bilib. Qəzaya uğramış təyyarədə 62 sənişin və 5 ekipaj üzvü olub, 29 nəfər sağ qalıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə qəza zamanı fədakarlıq göstərmiş ekipaj üzvlərindən iki pilot və bir təyyarə bələdçisi Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı (ölümündən sonra), iki təyyarə bələdçisi isə "Rəşadət" ordeni ilə təltif olunublar.

Rusiya tərəfi israrla hadisəni ilk baxışda texniki yanlışlıq və ya yanlış hədəf tanınması kimi izah etməyə çalışsa da, zamanla ortaya çıxan sübutlar və sızan sənədlər bu versiyayı alt-üst etmişdi.

Azərbaycan tərəfi bu məsələ ilə bağlı Rusiya hökumətindən hələ də rəsmi üzr, nə də kompensasiya ala bilməyib. Rusiya prezidenti Vladimir Putin Azərbaycan prezidentinə yalnız "zəng edib başsağlığı verdiyini" bildirib, lakin bu, hüquqi baxımdan heç bir nəticə doğurmayan jest xarakterli addım olub.

Hadisədən dərhal sonra Azərbaycan rəsmiləri məsələ

ni diplomatik kanallarla müzakirə etməyə cəhd göstərdi. Amma ötən vaxt ərzində Rusiyanın hər hansı istintaq başlaması və ya məsul şəxsləri müəyyən etməsi ilə bağlı heç bir ciddi addım müşahidə olunmadı. Bu isə Bakının səbr kasasını doldurmuş kimi görünür. Hələ də bu sual açıq qalır: Rusiya nədən qorxur və niyə bu hadisəni ört-basdır etməyə çalışır?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Mən mətbuatda yayılan səs yazısını, hansı əmrin verilməsi ilə bağlı rus hərbiçilərinin danışığını eşitdim. Təbii ki, bu, bir materialdır və bizim hüquq-mühafizə orqanları bu materialın araşdırılması ilə məşğul ola bilərlər. Yeni hələlik bir hüquqşünas kimi bu səs yazısının məhz bizim təyyarəyə atəş açılması ilə bağlı verilən əmr olub-olmadığını qeyd edə bilmərəm. Lakin onu deyə bilərəm ki, bu cinayət hadisəsi ilə bağlı, yeni Azərbaycan mülki təyyarəsinin Qroznı ətrafında vurulması ilə bağlı istənilən material hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırılmalıdır və bu materialların dəqiqliyi, həqiqiliyi sübuta yetirilməlidir.

Hətta bu səs yazısı olmasa da, biz artıq bilirik ki, təyyarəmiz hansı raketlə, harada vuru-

lub. Təəssüf ki, bu günə qədər Rusiya İstintaq Komitəsi bunun xüsusi nəzərdə olduğu baxmayaraq, nə əmri verənləri, nə də onu icra edənləri saxlamayıb, adlarını çəkməyib. Ümumiyyətlə, hər hansı istintaq hərəkəti nəticəsində onların müəyyən məhdudlaşdırıcı tədbirlərə məruz qaldığı barədə heç bir məlumat yoxdur. Ən azı ev dustaqlığı, həbs və sair tədbirlər görülməli idi".

Ç.Qənizadə onu da qeyd edir ki, hələ indiyə qədər Rusiya tərəfindən nə rəsmi üzr istənilib, nə də vurulan təyyarəyə görə kompensasiya ödənilməsi ilə bağlı danışıqlara başlanılıb: "Bu, onu göstərir ki, Rusiya bütün hallarda bu cinayətin izini itirməyə çalışacaq. Necə ki, təyyarəmizin yaxın aeroportlara enişinə icazə verilmədi, Xəzər üzərindən uçaraq Aktauya - Qazaxıstan ərazisinə keçdi, indi də Yekaterinburqda baş verən hadisələri ört-basdır etməyə çalışırlar. Görünən budur ki, Rusiyada hüquq-mühafizə orqanları, dövlət strukturları tərəfindən törədilən bütün cinayətləri RF hökuməti maksimum dərəcədə gizlətməyə çalışır. Bu da təəssüf doğurucudur və ondan irəli gəlir ki, belə halların baş verməsində Rusiyanın yuxarı strukturlarının, hakimiyyətin digər qollarının da əli var".

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Siçanın problemi

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Qüssəli xəbər var. Konstitusiya Məhkəməmizin 3 hakimi səlahiyyət müddətləri başa çatdığı üçün işdən çıxarılmışdır. Hansısa KİV bu əhvalata həttə belə başlıq qoymuşdu: “KM-in hakimləri yola salındı”. Niyə axı? Nədən? Bizi nə üçün incidirsiniz? Başlıq oxuyanda adama elə gəlir sayın hakimlər avtovağzalda biletlər alıb, misal üçün, Ucara yola düşüblər. Onları yola salmaq lazım deyil.

Əhvalatın səbəbi də, türkün sözü, ilginçdir. Sən demə, bizim qanunlara görə hər hansı yoldaş KM-də yalnız 15 il hakim ola bilmiş. Ondan sonra gerek “yola salınsın”. Qanunlara əməl etmək ölkəmizdə həminin müqəddəs vəzifəsidir axı. KM hakimləri də lap başda olmaqla. Ancaq niyə biz bu qanunu dəyişdirib həmin hakimləri ömürlük etməyə? Misal üçün, uca şeyximiz kimi. Mən bugünlərdə sovet tarixinə dair bir materialı incələyirdim, orda gördüm ki, Allahşükür müəllim 1989-cu ildə Nehrəmdən SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilmişdir. Daha dəqiqi, mən şeyx həzrətlərinin deputat olduğunu bildirdim, ancaq Nehrəm seçki dairəsindən deputat olduğunu bildirdim. Gözəl bilgi oldu. Hərçənd bunu harada istifadə etmək lazımdır, heç bir versiyam yoxdur. Saxla samanı, gələr zamanı. Mənim başımda çoxlu belə mənalı informasiyalar saxlanılır. Məsələn, insan gözünün anadan olandan öləncə eyni ölçüdə qaldığını, burun və qulaqların isə daim böyüdüynü bildirdinizmi? Bir insan ildə ən azı 1460 yuxu görür.

Konstitusiya Məhkəməmizi tərk edərək bizi qüssəyə boğan yoldaşlardan biri əvvəllər Milli Məclis aparatında çalışıb. Onu ora qaytarmaq olar. İkincisi Mərkəzi Seçki Komissiyasında, Məzahir müəllimin yanında çalışıb, dövlətçilik və ədalət, qanuna hörmət və səsserməyə sədaqət təcrübəsi yığıb. Məsləhətdir onu da yenidən MSK aparatına göndərsinlər. Üçüncüsü, açığı, yadımda qalmayıb haradan gəlib, lakin onun təcrübəsini də müvafiq strukturlarda təmin etməyə borcluyuq. Şair demişkən, qoy millətdə ruh yaşasın. Mövzumuz bəlkə dəxli yoxdur, ancaq fürsət ikən Mixail Zabelinə də bir-iki çırtma vursaydılar, ləzzət eləyər. Otuz il Biləcərinin Yasamal tərəfindən deputat qoydular, bir dəfə ağzını açıb “privet-paşol” dediyini eşidən olmadı. Axırda, deyəsən, Xətai rayonuna deputat qoydular, bu da uca şahımıza heç uyğun gəlmirdi.

Təcrübəli insanları daim istifadə etmək lazımdır. Çörəyi ver çörəkçiye, dolları ver məmura. Təsədüfi deyil ki, cari ilin oktyabr ayında 93 ölkənin hakimlərini birləşdirən Beynəlxalq Hakimlər Assosiasiyasının 67-ci Baş Assambleyası paytaxtımızda keçiriləcək. Bu mühüm tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin təmin edilməsi sahəsində həyata keçirilən islahatlara beynəlxalq səviyyədə verilən qiymətin təzahürüdür (axırncı iki cümləni Ali Məhkəmənin sayından götürmüşəm, haqqımda başqa fikirlərə düşdünüzsə, etiraf edin).

Sonda bir müdrik pritça yazaq, oxucular üçün maraqlı olsun, hazırda belə səydeş mövzular tik-tokda-zad da dəb imiş.

Deyir, bir gün siçan görür ev yiyəsi tövlədə tələ quraşdırır, bunu toyuq, qoyun və inəyə xəbər verir. Heyvanlar siçana deyirlər ki, bundan bizə nə, sənəin problemdir. Səhərişi gün tələyə ilan düşür, ev yiyəsinin arvadını çalır. Arvadı müalicə üçün toyuğu kəsirlər. Ziyarətə gələn qonaqlar üçün qoyunu kəsirlər. Ancaq müalicə xəyir vermir, övrət rəhmətə gedir, yası yola vermək üçün də inək kəsilir.

Siçan isə deşikdən prosesi izləyib sonra Tıq-tıq xanımla evlənib, şad-xürrəm ömrünü sürür. Göydən üç gilas düşdü, salamat qalın.

İsveçrə parlamentariləri Erix Fontobelle və Lukas Reimann ABŞ Konqresinin üzvlərinə və əməkdaşlarına “Dağlıq Qarabağdan məcburi köçkün düşmüş ermənilərin öz vətənlərinə ləyaqətlə və təhlükəsiz şəkildə qayıtmasını təmin etmək” üçün davam edən səylər barədə məlumat verəcəklər. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu barədə Amerika Erməni Milli Konqresi (ANCA) məlumat verib. İyulun 8-də ABŞ Konqresində isveçrəli deputatların brifinqi nəzərdə tutulub.

Brifinqdə Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri və üzdənirə “Dağlıq Qarabağ xalqının əsas hüquqlarının müdafiəsi komitəsinin sədri” Vardan Oskanyan və Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi Təşkilatının prezidenti Con Eybner də iştirak edəcəklər. Oskanyan yerli mediaya müsahibəsində yenə də öz arzusunun reallıq kimi qələmə verməyə çalışaraq iddia edib ki, guya “artsax” mövzusu beynəlxalq birlik üçün bağlanmayıb.

Qeyd olunub ki, brifinq zamanı “Dağlıq Qarabağ üzrə İsveçrə Sülh Təşəbbüsü”nün işinə toxunacaqlar. Bu qondarma platforma 2025-ci il mayın 26-da İsveçrənin paytaxtı Berndə öz işinə başlayıb. Komitə ölkə parlamentinin hər iki palatası tərəfindən qəbul edilmiş və ölkə hökumətinə “Azərbaycan və Dağlıq Qarabağ əhalisinin nümayəndələri arasında beynəlxalq vasitəçilik əsasında dialoqun təşviqi üçün sülh forumu yaratmağı” tapşırıq qətnamədən irəli gəlir.

Konqresin zallarından birində toplaşan isveçrəli deputatlar ermənilərlə birgə Qarabağdan könüllü gedən ermənilərin qayıdışı mövzusunun yenidən gündəmə gətirəcəklər. Halbuki məsələnin təqdimatı kökündən səhvdir. Onları buradan qovan olmayıb və qalmaları təklif olunub. Həmçinin Azərbaycan qayıdış şərtlərini də açıqlayıb. Sadəcə, ermənipərəst avropalı deputatlar vaxtaşırı bu məsələləri gündəmə daşımaqla lobbidən aldıkları pulun xidmətini göstərirlər. Yeni onlar yaxşı bilirlər ki, bu müzakirələrlə Azərbaycana təzyiq göstərmək mümkün deyil. Ən əsası isə Qarabağdan gedən ermənilərin əksəriyyəti ya Ermənistan vətəndaşlığını qəbul edib, ya əvvəldən Rusiya vətəndaşları olub, yaxud da son 2 ildə Avropa ölkələrinə köç ediblər.

Konqresdə sarsaq “artsax” müzakirəsi - Bakıdan təpki

Avropalı deputatlar və erməni revanşistlər ABŞ-in qanunverici orqanında bu məsələni niyə yenidən qaldırırlar? - şərh

Ancaq bütün hallarda, ABŞ Konqresində bu mövzuların müzakirəsi Azərbaycanı narahat etməlidirmi?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə “Yeni Müsavat”a bildirib ki, Konqresin bu məsələni müzakirə edəcəyinə inanmır. Onun fikrincə, Konqresin zallarından birində brifinq təşkil olunacaq, bir neçə ermənipərəst konqresmen dəvət ediləcək və müzakirə açılacaq. “Bunun da adı olur ki, məsələni Konqresə çıxardılar. Əslində böyük bir korruptsiyanın elementidir. Erməni lobbisi və diasporundan alınan pullar müqabilində bəzi avropalı deputatlar beynəlxalq hüquqa zidd mövqə sərgiləyirlər. Çünki “artsax” adlı bir subyekt yoxdur və separatçıların qondarma qurumu belə çağırılıb. Yeni İsveçrə kimi ölkənin deputatları bu addımı atırlarsa, təəssüf doğurur. Avropa demokratiyası, insan hüquqları, beynəlxalq hüquq o halda ayaqlar altına atılır. Həmin parlamentarilər azərbaycanlıların Qarabağdan etnik təmizləməyə məruz qalmasını nə üçün müzakirə etmirlər? Burada böyük qərəz və pula xidmət amilləri dayanır. Hesab edirəm ki, Azərbaycan öz etirazını bildirməlidir və İsveçrə parlamentinə məktub göndərməlidir”.

Ç.Qənzadə hesab edir ki, Qarabağdan öz xoşu ilə gedən ermənilərin qayıdışı məsələsinin müzakirəsi hələ uzun müddət davam edəcək: “Onlar hər fürsətdə, hər platformada bu mövzunu gündəmə gətirməyə çalışırlar. Xüsusən də xristianlıq faktorunu qabardırlar. Bununla da Avropa ölkələrinin diqqətini cəlb edirlər. Təbii ki, ermənilərin özləri haqda saxta məzlum obrazı yaratmaq məharəti var. Və əsrlərlə Qərb və bütövlükdə xristian dünyasını buna inandırblar ki, guya türk-müsəlman coğrafiyasında sıxışdırılırlar, hücumlara, təqiblərə məruz qalırlar. Bax, belə bir yalanı indiyə qədər acı bağırısaq kimi uzatmaqdadırlar. Onlar avropalıları sübut etmək istəyirlər ki, guya Osmanlıda soyqırım olub, indi də Qarabağdan onları məcburi çıxarıblar. Sözsüz ki, cəfəngiyyatdır. İkincisi, 2023-cü ildə onlar buradan köçəndə kadrlar, videosübutlar qalmaqdadır. Ermənilər bölgəni gülə-gülə, şokolad yeyə-yeyə tərk etdilər. Hərçənd Azərbaycan dövləti onlara vətəndaşlıq, müəyyən sosial paket, bəzi iqtisadi imtiyazlar təklif etdi, fermerlər üçün subsidiya nəzərdə tutulmuşdu, yeni re-integrasiya proqramı var idi. Hətta Xocalıda və Yevlaxda görüşlər keçirildi. Ancaq heç birinə razı olmadılar və köçdülər. Bu da bizim günahımız de-

yil. Onlara hər bir azərbaycanlıya verilən hüquqlar tanı nacaqdı. Özləri şansı əldən verdilər”.

Hüquq müdafiəçisi vurğulayıb ki, hazırda onların qayıdışı nə rəsmi İrəvanın gündəliyindədir, nə ermənilər bu barədə danışırlar: “Sadəcə, bəzi revanşist dairələr, erməni lobbisi bu məsələni diqqətdə saxlamağa çalışır. Dediym kimi, avropalı siyasətçilər də lobbipullarının arxasınca düşərək “artsax” adı ilə sarsaq müzakirələr açırlar. Ümumiyyətlə, Konqresdə üstünlük respublikaçılarda olduğuna görə məsələnin müzakirəsini gözləmirəm. Sadəcə, biz də azərbaycanlıların etnik təmizləməyə məruz qaldığını onlara göstərməliyik. Avropalı deputatlar gəlib Qarabağda erməni vəhşiliyinin izlərinə baxsınlar. İstər Başlıbel qətliamı, istərsə Xocalı soyqırımı, dağıdılan kəndlər, məscidlər, abidələr, öldürülən günahsız dinc əhali... Bu cinayətlər erməni hərbi caniləri ediblər və bu gün də bir hissəsi Bakı Hərbi Məhkəməsinə mühakimə olunur. O baxımdan, ermənilərin Qarabağdan zorla çıxarılması kimi absurd ittihamlar artıq ayaq açıb yeriyə bilmir. Onların necə getdiyi də məlumdur, Azərbaycan dövlətinin bu şəxslərə hansı təkliflər irəli sürdüyü də...”

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya həmin Rusiyadır, çox uzağa getməyə - faktlar danışır...

Azərbaycanlılara qarşı törədilən Yekaterinburq terrorunun, ardından Uraldakı soydaşlarımızla bağlı dövlət adına yaraşmayan rəftarın arxasında Rusiya hakimiyyətinin dayandığına şəkk-şübhə yoxdur. Bu hadisələrin kökündə hansı səbəb-bəhanələrin dayandığı barədə suala bir neçə arqumentlə cavab vermək mümkün deyil.

Rusiyanın Azərbaycan dan tarix boyunca o qədər istədikləri olub ki, hələ də əl çəkmək istəmir. Bütövlükdə postsovet məkanını öz təsir dairəsi sayan, bütün ölkələrin daxili işlərinə burnunu - yaxud pəncəsini soxan imperiya varisindən ayrı nə gözləyəsən ki?..

Şimal qonşumuz Çar Rusiyasından bəri törətdiyi qətləmlər, tarixi torpaqlarımızın parçalanması, Xalq Cümhuriyyətimizin qanlı boğulması, işğal, Gəncə üsyanının yatılması, 37-ci il repressiyası, 90-cı il Bakı qırğını, Xocalı soyqırımı və s. bağlı o qədər dəhşətli statistikalar "hədiyyə" edib ki, bizə. Amma bu yazıda çox uzağa getməyə - Azərbaycanın Qarabağ Zəferindən sonra Rusiyanın necə narahatlıqla yerində qurdalandığını, necə deyirlər, soncuxladığını çox görmüşük. İstisna deyil ki, Rusiya, Lavrovun da etiraz etdiyi kimi, milyardlarla dollarlıq hərbi yardım etdiyi Ermənistanın belə qısa müddət ərzində təslim olacağını gözləməirdi. 44 günlük müharibə zamanı Moskvadan tez-tez Azərbaycana müharibəni dayandırmaq çağırışı edilirdi və bu çağırışların ardınca Gəncə, Naftalan, Mingəçevir, Bərdə, Tərtər... raketlərlə atəşə tutuldu. Müharibə zonasına aid olmayan şəhərlərimizə ballistik raketlər atılırdı Ermənistan ərazisindən. Rusiyanın 102 sayılı hərbi bazasının olduğu forpost ölkənin rəhbərliyi bu qədərmi cəsarətli idi? Təbii ki, yox. Hətta Qarabağ separatçısı Araik Arutyunyan Gəncənin raketlə vurulmasına əmr verdiyini iddia etsə də, Bakıdakı məhkəmə prosesində sözünü dandı, komandanın Ermənistandan verildiyini söylədi. Ermənistan nəkarəydi ki, Azərbaycanla bu şəkildə davran-sın?

Rusiyanın Ermənistandakı hərbi helikopterinin müəmmalı uçuşu və vurulmasını da unutmaq. Baxmayaraq ki, Azərbaycan heç bir əsas olmadan onun sərhədlərini pozmağa cəhd edən helikopterlə bağlı üzrxahlıq etdi, kompensasiya ödədi, Rusiya isə bu jesti qiymətləndirə bilmədi. Ateşkes haqqında üçtərəfli bəyannamə imzalanandan sonra Qarabağa yerləşdirilmiş Rusiya hərbi kontingentinin erməni separatçılarını ne-

cə himayə etdiklərini də yaddan çıxarmamışıq. Qondarma rejimin cinayətkar dəstələri, Ermənistan ordusunun qalıqları rus hərbcilərin müşayiəti ilə "təmas xətti"ndə minalar basdırır, səngərlər qazırdılar. Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi Fərrux əməliyyatına erməni silahlılardan çox, Rusiya hərbciləri mane olmağa çalışmışdılar, burunları ovulandan sonra geri çəkilməmişdilər. Həmin əməliyyatdan sonra ərazidə 2021-ci ildə Ermənistanda istehsal olunmuş piyada əleyhinə minalar aşkarlandı! O minalar məhz Rusiya "sülhməramlıları"nın müşayiəti ilə Qarabağa daşınmışdı. Bir neçə dəfə qanunsuz silah-sursat, yanacaq daşınmasının qarşısının alınması əməliyyatında qəhrəman ordumuz şəhidlər verdi. Şirakdan 60-dək erməni silahlısı, terrorçusunun hətta 44 günlük müharibədən sonra döyüşmək üçün Qarabağa gəldiyi də unudulmayıb. Onlar rusların yanından keçib gəlmişdilər bizi öldürməyə!!!

Qarabağdakı antiterror əməliyyatının qarşısını almaq istəyən rus hərbciləri layiqli cəzasını alanda da Azərbaycan dövləti böyüklük nümayiş etdirdi, təəssüfünü bildirdi, başsağlığı verdi və s. Azərbaycan məxsus toponimləri belə, olduğu kimi yazmaq istəməyən, ermənisayağı davranan Rusiyanın hərbi komandanlığının Azərbaycana düşməncəsinə münasibət bəsləməsi defələrlə səbrimizi daşır-mışdı. Rusiyanın Xankəndi, Ağdərə və digər şəhərlərimizdə "rus evi" icması yaratması da dünyanın söhbətidir. Azərbaycan rus icması olduğu halda, Rusiya separatçıların at oynatdığı bölgəmizdə qondarma icma yaratmağa cəhd göstərirdi, Rusiyadan bəzi ailələri buraya köçürüb, hazırladığı məkrli planı həyata keçirməyə çalışırdı. Azərbaycan dövləti, Prezidenti bütün planları pozdu, Kremli mat qoydu.

Fəxrlə xatırlatmaq yerinə düşər: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ermənistan rəhbərliyinin sərəm bəyanatının cavabını elə Rusiyada, Valday Diskussiya Klubundakı çıxışında vermişdi: "Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi!" 44 günlük müharibədəki Zəfərimizin təməllərindən biri elə həmin qətiyyətli çıxışla qoyuldu. Çarəsizliyin nümunəsi-nə baxın, torpaqlarımızı azad etdikdən sonra Rusiya rəhbərliyi Ermənistandakı tənqidlərə cavabında deyirdi Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi birinci Nikol Paşinyan tanıyır. Yeni "ay ermənilər, günahı baş nazirinizdə axtarın, mən də, Rusiyada yox..." Beynəlxalq hüquqa görə Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olduğunu deyən prezidentin radikal erməniləri öz tərəfinə çəkmək və Paşinyana qarşı qaldırmaqdan ötrü "arqument"inə baxın...

Yeri gəldi, bunu da yazaq: Rusiyanın Ruben Vardanyan planı var idi axı. Dəm-dəstgahla erməni mi-yarderdi Rusiya vətəndaşlığından da çıxarıb, yollamışdılar Rusiya "sülhməramlıları"nın olduğu əraziyə - Qarabağa. Ondan "dövlət naziri" düzəltmək istədilər, iflasa uğradı planları. Daha sonra "xilaskar" Vardanyanı Ermənistan rəhbər olaraq hazırlayırdılar, bu plan da alınmadı və Vardanyan Bakıda müttəhimlər kürsüsündə...susur. Nə vaxta qədər susacaq? O anlayır ki, danışmalı olsa, Rusiyanın planını ifşa etməlidir, hər şey olduğu kimi deməlidir. Prezident İlham Əliyev o zaman Vardanyan haqqında belə demişdi: "O, Moskvadan çox aydın gündəliklə göndərilib".

Bəli, məhkəmədə çox anti-Azərbaycan mərkəzlər ifşa olunacaq. Eyni zamanda Fransanın, digər ölkələrin erməni separatçılarına verdiyi dəstəklə bağlı faktlar ortaya çıxacaq. Bu gün Kremldə də, digər bir sıra paytaxtlarda da

Bakıda qurulmuş Ədalət Məhkəməsinə həyəcanla izləyirlər, anlaşırlar ki, müttəhimlər kürsüsündə oturan keçmiş "xunta"çılar onların adlarını, separatizmə "xidmətləri"ni, Azərbaycana qarşı düşmənçiliklərini sadalasa... Yaxud "Moskvadan çox aydın gündəliklə göndərilən" Vardanyan danışsa, "sülhməramlı" siması cırılib-dağılacaq...Rusiya-dakı bəlli çevrələr həm də buna görə narahatdır, əsəbidir, qəzəblidir və terrora əl atır... Azərbaycan dövləti, ordusu, təhlükəsizlik xidməti, polisi minlərlə insanın qanını tökmüş Qarabağdakı separatçı rəhbərləri qandallayıb Bakıya getirəndə onlarla zorakı davranmadı, əzişdirib sir-sifətini görk üçün ermənilərə, yaxud ermənipəstlərə göstərmədi, beynəlxalq hüququn prinsiplərinə uyğun davrandı. Amma baxın, Yekaterinburqda adamlara necə işgəncə veriblər...

Birinci Qarabağ müharibəsində ermənilərlə birgə meyt alverində iştirak edən, sərvətlərimizin talanmasında cinayətlər törədən, hətta qanunsuz Rusiya şirkətləri ilə ərazilərimizə soxulub, faydalı, qiymətli yataqlarımızı istismar edənlər, 44 günlük müharibədən sonra ermənilərə də pullu xidmət göstərən bu gün Rusiyadakı azərbaycanlıları tala-yırlar, onların hətta bank kartlarını da son rublinədək mənimsəyirlər... Saxlanılan, evlərinə basqın edilən şəxslərin ifadələri ortada. Yaxud hü-cuma məruz qalanların daha çox iş adamları olması faktı çox şey deyir. Ukraynadakı müharibə bataqlığına düşmüş imperiya varisi qeyri-ruslardan həm döyüşçü, həm də maliyyə mənbəyi olaraq yararlanmaq siyasəti yürüdür. Bu siyasətin axırı yoxdur və iflasa məhkumdur - Vardanyanla bağlı planlarında olduğu kimi, uğursuzluğa düşər olaçaqlar!

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

MDB elə, KTMT belə, sırada Aİİ-dir - Rusiyanın dominant olduğu birliklər çöküşdədir

Xəlil KAZIMLI

Siyasi quruluş etibarilə SSRİ-nin özünü olmasa da, sərhədlərini bərpa etmək, keçmiş müstəmləkələri əldən buraxmamaq, yeni ad altında necə Moskvanın ətrafında birləşdirmək ideyası ötən əsrin 90-cı illərində belə Kremldəkiləri tərk etməyib.

Ancaq 2000-ci ildə Vladimir Putinin bir gecədə prezident Boris Yeltsini əvəz etməsiindən sonra bu ideyanın yavaş-yavaş reallaşdırılması prosesi başlandı.

O zamanlar hələ neftin qiyməti kəllə-çarxa qalxmamışdı, Rusiyaya neft və qaz milyardları axmırdı, ölkə qonşulara hər-bə-zorba gələcək qədər güclü deyildi. Ancaq Rusiya varlandıqca, büdcəsi dolduqca dili də uzandı, əli də.

Məhz o zaman artıq fəaliyyətdə olan, ancaq effektiv itti-faq ola bilməyən Müstəqil Dövlətlər Birliyi təşkilatı Rusiyaya dar gəldi. Əsas da ona görə ki, MDB-nin federativ dövlətə çevirmək olmurdu, onu vahid valyuta, gömrük məkanına çevirmək, kollektiv ordusunu yaratmaq kimi ideyaların biri alınanda, o biri müqavimətlə qarşılaşır, alınmırdı. Postsovet ölkələrin bəziləri yumşaq-yumşaq etiraz edir, yenidən "rus boyunduruğu"na boyun vermirdilər.

Bu üzdən Rusiyanın təşəbbüsü ilə Avrasiya İqtisadi İttifaqı yaradıldı. Məqsəd postsovet ölkələri yenidən iqtisadi məkanda birləşdirmək, onların iqtisadi inteqrasiyasına nail olmaq idi. Rusiyanın dominant olduğu yeni federativ dövlət məhz bu zəmində bərqərar edilə bilərdi.

Ancaq MDB üzvü olan postsovet ölkələrin bir çoxu bu kələkdən vaxtında duyulmuş düşdülər və özlərini Aİİ-dən kənarda tutdular. 2015-ci ildə bu təşkilatın adı dəyişdirilərək daha cəlbədicə hala gətirilsə də, onun üzvlərinin sayı 5-i keçmədi. Aİİ üzvləri yenə də Ermənistan, Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Rusiyadan ibarət olaraq qaldı.

Göründüyü kimi, Orta Asiya respublikalarından üçü (Özbəkistan, Türkmənistan və Tacikistan), Qafqaz ölkələrindən isə ikisi (Azərbaycan və Gürcüstan) bu birliyə qoşulmayıblar. Ukrayna və Moldova da Aİİ-yə qatılmayıb, sadəcə, sonuncu Aİİ-də müşahidəçi dövlət statusu alıb, o da artıq son illərdə formal səciyyə daşıyır. Moldovanın yolu birbaşa Avropa istiqamətinədir. Ondan başqa, Özbəkistan, Kuba, İran da müşahidəçi statusundadırlar. "Avrasiya hara, Kuba hara" sualı açıq qalır.

Ermənistanın da üzünün Rusiyadan döndüyünü, Qazaxıstan və Qırğızıstanın son iki ildə müstəqil iqtisadi siyasət yeritdiyini, KTMT-nin sammit və təlimlərini boykot etdiyi nəzərə alsaq, Rusiyanın Aİİ-sində artıq Belarussdan başqa sadıq dövlət olmadığını görürük.

Aİİ-nin axırıncı forumu Belarussun paytaxtı Minskə keçirilib. Rusiya Prezidenti Vladimir Putin forumda və ondan sonra təşkil edilən mətbuat konfransında Özbəkistanı israrla Aİİ üzvü olmağa dəvət edib. "Avrasiya İqtisadi İttifaqı ilk növbədə Özbəkistanı tamhüquqlu üzv kimi görmək istədi", - Putin deyib.

2020-ci ildən Aİİ-də müşahidəçi statusuna malik olan Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev ölkəsinin Aİİ ilə əməkdaşlıq etmək istəyini təsdiqləsə də, üzvlük üçün dəqiq nə vaxt müraciət edəcəyini dəqiqləşdirməyib. Hiss olunur ki, Mirziyoyev Rusiyaya yola verir. Onun səbəbləri də var: Özbəkistanın 2026-cı ilə qədər Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (ÜTT) daxil olmalıdır, ondan sonra o, təqribən 2027-2028-ci illərdə Aİİ üzvü olmaq barədə fikirləşəcək.

V.Putin isə tələsir və dirəşir. Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko da ona qoşulub, o da çıxış edərək, Aİİ-də maraqlı gözlənilən ölkənin Özbəkistan olduğunu bildirib və Mirziyoyevə deyib: "Siz Aİİ-nin çoxdankı dostusunuz. Bilirsiniz, biz sizi ittifaqımızın tamhüquqlu üzvü kimi Aİİ-də həmişə gözləyirik. Biz buna şad olarıq".

Bu, açıq-aşkar yalvarışdır, "ittifaqımıza üzv ol, dağılma-sın" deməkdir.

Ancaq gerçəklik budur ki, Rusiya nə qədər ümidlənsə də, Özbəkistanın yaxın illərdə Aİİ-yə yaxın getməyəcəyi birmənalıdır. Qoşulan olsaydı, çoxdan qoşulardı.

Son bir ildə Rusiyada yaşayan özbək qastarbayterlərin başına açılan oyunlar, kütləvi deportasiyalar, onların aşağılanması, rus məmurların Özbəkistana qarşı həqarətli açıqlamaları göstərir ki, Rusiya və Özbəkistan arasındakı çat böyüyə-böyüyə getməkdədir. Belə bir ortamda Özbəkistan yenidən öz hüquqlarının bir hissəsini Aİİ-yə və ya başqa bir dövlətüstü quruma verəsi deyil.

Rusiyanın keçmiş müstəmləkələrə qarşı gündən-günə irticaçı xarakter alan siyasəti yaxın illərdə onun tək qalacağından xəbər verir. Kreml xalqları öz ətrafında zorla, təzyiqlə toplamaq, bu zaman onlara heç bir cazibədar təklif verməmək xətti yeridir və bu, postsovet ölkələrdə etirazla qarşılanır.

Bu ölkənin gücü və uğuru pis-yaxşı yeridə bildiyi beynəlmiləllilik siyasətində idi. Artıq heç bir xalq indiki, şovinizmə yuvarlanmış Rusiyani sevmir.

Kremlin təbliğat raporlarından olan Vladimir Solovyov Azərbaycanla qarşı hədələr səsləndirib. “Yeni Müsavat” bildirir ki, telejurnalist pomidor məhsullarına embarqo qoyulması ilə ölkəmizə “xox” gəlmək istəyib. İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərli qeyd edib ki, 5100 nüvə başlığı, 17 milyon kv.km ərazisi olan ölkənin təhdidi gülünç görünür. Onun sözlərinə görə, Rusiya cılızdır, kiçikdir, heç vaxt sözün siyasi, iqtisadi, mənəvi mənasında böyük ölkə ola bilməyəcək. Ekspert xatırladı ki, 2025-ci ilin ilk 5 ayında Azərbaycan Rusiyaya 445 milyon dollarlıq mal satıb, Rusiyadan isə 1,7 milyard dollarlıq mal alıb: “Rusiya bizə bizim onlara satdığından 3-4 dəfə çox mal satır. Yeni ticarət onlara daha çox sərf edir, bunu belə anlamırlar, amma biz istənilən halda yeni bazarlara çıxmağı bacarmalıyıq, əsas da Körfəz ölkələrinə və Orta Asiya respublikalarına ixracatımızı artırmalıyıq. Pomidor məsələsi də belədir - ölkə olaraq bu ilin ilk 5 ayında 113 milyon dollarlıq 98,5 min ton pomidor satmışıq ki, Rusiyaya ixrac dəyəri, təqribən, 1 dollar 15 sentə düşür, Körfəz ölkələrində Azərbaycan pomidoru keyfiyyətində tomat yoxdur, ortalama qiymət isə 2 dollar civarındadır. Niyə, məsələn, ərəblərə satmaq ki?”

Moskva ilə Bakı arasında ikitərəfli münasibətlərin pisləşməsinə cavab olaraq Rusiya hakimiyyəti Azərbaycandan spirtli içkilərin idxalına qadağa qoymağı da düşünür. Bu barədə Rusiya mediası məlumat yayıb. Bildirilir ki, qadağa əvvəllər Azərbaycandan gətirilən bütün növ şərab və konyaklara şamil oluna bilər.

Qeyd edək ki, pomidor idxalına qadağa təhdidi Rusiyanın ənənəvi silahlarından biridir. 2015-ci ildə məlum təyərə hadisəsi zamanı Rusiya Türkiyədən pomidor idxalını tamamilə dayandıraraq, 2020-ci ilin dekabrında Azərbaycandan idxalı kəskin məhdudlaşdırıb. Yeni Kreml üçün öz ac bazarına məhsul satan ölkələri belə qadağalarla cəzalandırmaq siyasəti yeni deyil.

Azərbaycanın qeyri-neft, xüsusilə də aqrar məhsullar ixracında Rusiya bazarından hədsiz asılılığı daim tənqid olunur. Rəsmi məlumata əsasən 2025-ci ilin yanvar-may aylarında Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə ixracı 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11,6 faiz artaraq 1,4 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Bu dövrdə Rusiyaya 442,3 milyon ABŞ dolları, Türkiyəyə 251,4 milyon ABŞ dolları, İsveçrəyə 127,9 milyon ABŞ dolları, Gürcüstana 125,5 milyon ABŞ dolları, Ukraynaya isə 76,5 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac olunub.

Təkcə may ayında Rusiyaya 121,5 milyon ABŞ dolları, Türkiyəyə 63,7 milyon ABŞ dolları, İsveçrəyə 27,4 milyon ABŞ dolları, Gürcüstana 19,7 milyon ABŞ dolları, Ukraynaya 13,5 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal satılıb.

Ixracında Rusiyadan

Eldəniz Əmirov

Şimaldan Azərbaycana pomidor-şərab təzyiqi - çarəsizlik, yoxsa...

asılı olduğumuz məhsullar çoxdur. Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı statistikaya əsasən, bu ilin yanvar-aprel aylarında ixrac olunmuş 3002,1 ton dondurulmuş sardinalar, kələklər və ya şprotların 2625,9 tonu, 1941,93 ton kərə yağına 1640 tonu, 268,5 min ədəd qərənfilin hamısı, 5095,53 ton təzə kartofun 4726,78 tonu, 60148,11 ton pomidorun 57283,53 tonu, 219,57 ton təzə və ya soyudulmuş şalgamaoxşar soğan, səpmə soğan, soğan-şalotun 174,03 tonu, 23,15 ton təzə və ya soyudulmuş gül kələm və brokoliyə 22,4 tonu, 204,43 ton digər təzə və ya soyudulmuş kahi-salatın hamısı, 754,24 ton xiyarın 742,94 tonu, 4,83 ton badımcanın 4,08 tonu, 436,11 ton ispanağın hamısı, 3410,82 ton salat-kahi və kəsindən başqa digər tərəvəzlərin 3403,05 tonu, 215,94 ton qabığı təmizlənmiş badamın 132,19 tonu, 179,78 ton qabıqlı meşə fındığının 86,45 tonu, 7789,02 ton qabıqsız meşə fındığından 4007,18 tonu, 219,6 ton mandarinin hamısı, 260,83 ton üzümün 260,62 tonu, 38798,11 ton təzə almanın 35706,33 tonu, 2070,38 ton təzə armudun 1941,79 tonu, 746,75 ton təzə heyvanın 742,9 tonu, 24,72 ton gavalı ya göy yemənin hamısı, 1882,1 ton ciyələyin 1786,5 tonu, 45835,17 ton təzə xurmanın 38242,81 tonu, 5027,31 ton təzə narın 4789,58 tonu, 648,14 ton qurudulmuş digər meyvələrin 602,16 tonu, 55,63 ton saflaşdırılmamış,

əla növ birinci sıxma zeytun yağının 36,62 tonu, 1135,51 digər meyvələrdən cem və mürəbbə, jənin 840,61 tonu, 451,33 ton konservləşdirilmiş qoz-fındığın 289,61 tonu, 1074,64 ton konservləşdirilmiş digər meyvələrin 779,94 tonu, 718,72 ton alma şirəsinin 678,72 tonu, 3716,72 ton tropik və digər meyvələrin şirələrinin 2084,4 tonu, 1441,58 min dekalitr şəkər əlavələri və ya digər şirinləşdirici və ya dad-aromatik maddələr əlavə edilmiş mineral və qazlı sular da daxil olmaqla, sular, alkoqolsuz energetik içkilərin 1441,58 min dekalitri, 54,84 min dekalitr Tutumu 2 litr və ya daha az həcmli qablarda digər təbii üzüm şərəblərinin 40,79 min dekalitri, 56,26 min dekalitr viskinin 56,24 min dekalitri, 7082,02 ton qida üçün yararlı duzun 2572,55 tonu, 54398,4 ton bentonit gilinin 47781,4 tonu Rusiyaya ixrac olunub.

Azərbaycanın neft-kimya

baycana ixracı hesabına baş verib. Bu ilin ilk 5 ayında qarşılıqlı ticarət dövryyəsinin hər 5 dollarlıq hissəsinin 4 dolları Rusiyanın Azərbaycana ixracıdır. Ötən il də qarşılıqlı ticarət bu nisbətə olub. Azərbaycanın ixracında aqrar məhsulların payı elə də yüksək deyil. Ötən il 3,4 milyard dollarlıq qeyri-neft ixracında aqrar məhsulların payı 790 milyon dollar təşkil edib. Aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 1,1 milyard dollara bərabər olub. Bu, ölkənin ümumi ixracında çox cüzi payı təşkil edir. Demək istədiyim odur ki, Rusiya Azərbaycandan aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının idxalını dayandırsa, bu, dövlət

nes marağından baxır, dövlət isə uzunmüddətli və strateji baxır. Buna görə də yalnız kəmiyyətin deyil, keyfiyyətin artırılmasını hədəfləyən addımlar atılmalıdır. Düşünürəm ki, dövlət tərəfindən qeyri-neft ixracının dəstəklənməsi üçün əlavə mexanizmlər işə salına bilər. Məsələn, qeyri-Rusiya istiqamətli aqrar ixrac üçün konkret dəstək mexanizmləri yaratmaq olar. Biz əvvəl-axır bunu etməli, qeyri-neft ixracımızın bazarını diversifikasiya etməliyik”.

Son olaraq qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan yalnız qeyri-neft ixracını deyil, idxalını da Rusiya baxımından diversifikasiya etməlidir. Təqdirəlayiq haldır ki, strateji

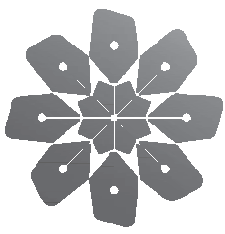
ərzaq məhsulu olan buğda idxalında buna böyük ölçüdə nail olunub. Belə ki, uzun illər boyu Azərbaycanın buğda idxalının 70 faizə qədəri Qazaxıstandan, qalanını Rusiyadan reallaşdırıb. Lakin 2014-2015-ci illərdən etibarən ağırlıq Rusiyaya salınıb: idxalın 90 faizə qədəri Şimal qonşudan reallaşdırıb. O cümlədən 2021-ci ildə Azərbaycanın buğda idxalında Rusiyanın payı 97 faiz, 2022-ci ildə 78 faiz, 2023-cü ildə 84 faiz təşkil edib. Ötən il Rusiyadan 249 milyon 604,95 min dollar dəyərində 1 milyon 160 min 605,24 ton, Qazaxıstandan isə 27 milyon 379,07 min dollar dəyərində 125 min 316,36 ton ərzaqlıq buğda alınmışdır. Bu, müvafiq olaraq ümumi idxalda 90,3 faiz və 9,7 faiz deməkdir. Maraqlıdır ki, ötən ilin oktyabrına qədər Azərbaycan Qazaxıstandan bir kiloqram belə buğda idxal etməmişdi. İdxal oktyabrından başlayıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, bu ilin yanvar-aprelində idxal olunan 90 milyon 285,35 min dollarlıq 418 min 350,15 ton buğdanın 75 milyon 719,12 min dollarlıq 358 min 507,96 tonu Qazaxıstandan, 14 milyon 566,23 min dollarlıq 59 min 842,19 tonu Rusiyadan alınıb. Beləliklə, buğda kimi strateji məhsulun idxalında Rusiya kimi etibarsız tərəfdarın, qeyri-sağlam niyyətli qonşunun payının minimuma endirilməsi müsbət proses olmaqla digər məhsullar üzrə də əldə edilərsə, dövlətimiz üçün mühüm nailiyyət olar.

□ Dünya SAKIT, “Yeni Müsavat”

İqtisadçının fikrincə, aqrar ixracatçıların yeni bazarlar tapması çətin, amma mümkün olan işdir:

“Burada həm sahibkarların, həm də dövlət qurumlarının aktivliyi söhbət mövzusu. İxrac bazarlarına baxsaq, Şərqi Avropa, Körfəz ölkələri və Mərkəzi Asiya. Pilot proqramlar çərçivəsində hər 3 coğrafiyaya çıxsa, təcridcən bazar payımızı genişləndirə bilərik. Bu gün Avropaya ixracda əsas məqam qoyulan keyfiyyət tələbləridir. Biz həmin tələblərə uyğunlaşmaq üçün addımlar atmaqla bu baryeri ortamüddətli dövrdə aşırı bilərik. Sahibkar prosesə 2-3 illik planda biz-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Gənc nəslin milli mənlük şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

“Vətənpərvərlik hissi milli kimliyin əsas komponentlərindən biri kimi milli ruhun özəyi, xalqı birləşdirən və təkmilləşdirən mənəvi bağıdır. Bu, öz vətəninə, onun tarixinə, mədəniyyətinə, adət-ənənələrinə və həyat tərzinə sevginin, onu qorumağın mənəvi borc hissi ilə ifadə olunmasıdır”.

Bu fikirləri “Yeni Müsavat”a Milli Məclisin üzvü Nigar Məmmədova bildirib.

Deputatın sözlərinə görə, əslində milli dəyərlərə hörmət zaman-zaman formalaşır: “Burada genetik kod öz sözünü desə də, ətraf mühitin təsiri də qaçılmazdır. Buna görə də

vətənpərvərlik hissinin inkişaf etdirilməsi kiçik yaşlardan asılanmalı və cəmiyyətin bütün təbəqələri vətənpərvərlik tərbiyəsinə dəstək verməlidir. İlk növbədə uşaqların diqqətini kiçik yaşlardan milli kimliyə yönəltmək vacibdir. Bu xüsusda milli kimlik hissinin for-

malaşmasında ailə mühüm faktordur. Çünki güclü ailə dəyərləri gənclərin öz milli kimliyini daha asan dərk etməsini şərtləndirir.

Eyni zamanda gənclərin milli kimliyini dərk etməsində təhsil sisteminin də rolu əvəzedilməzdir. Belə ki, orta və ali təhsil ocaqlarında xalqın tarixinin, mədəniyyətinin, dilinin öyrənilməsi prioritet olmalı, vətənpərvərlik mövzusunda tədbirlər, layihələr mü-

verlik hissi kifayət qədər yüksəkdir. Ümumiyyətlə, Azərbaycan gəncləri yüksək intellektə, müasir dövrün texnoloji imkanlarından düzgün və çevik istifadə etmək bacarığına malikdir. Gənclərimiz həm də dünyada öz cəsarəti, vətənpərvərliyi ilə seçilir.

Azərbaycan öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini bərpa etdikdən sonra qalib ölkənin vətəndaşı kimi gənclərimizin qarşısında yeni vəzifə

“Gənclərin milli ruhda tərbiyəsi daha etibarlı gələcəyimiz deməkdir”

Nigar Məmmədova: “Bu hiss Vətənin ehtiyaclarının şəxsi ehtiyaclarla çevrilməsini şərtləndirir”

təmadi xarakter daşımalıdır. Bu, sabit vətənpərvər şəxsiyyətin formalaşmasına birbaşa təsir vasitəsidir”.

Deputatın fikrincə, vətənpərvərlik bilikləri əsasında həm də milli kimlik xarakterli baxış və inanclar formalaşır: “Nəticə etibarilə vətənpərvərlik bir dəyər kimi ictimai şüurda və mədəniyyətdə təsbit olunmuş normativ ideyaları ifadə edir. Gənclərin millətə mənsublu-

ğunu dərinlən qavramaları, öz kökləri ilə fəxr etmələri vacibdir. Şəxsi və ictimai maraqları birləşdirməklə Vətənin mənafeyinə xidmət etməyə hazır olmaq əsas şərtir. Məhz gəncləri milli ruhda tərbiyə etməklə biz Vətənə sevgi və ehtiram əsasında ölkəmizin daha etibarlı gələcəyini yaratmış oluruq”.

N.Məmmədova qeyd etdi ki, gənclərdə vətənpərvərlik və milli kimlik hisslə-

rinin inkişaf etdirilməsi həm də məsuliyyətli və qayğıkeş vətəndaşların formalaşmasına xidmət edir: “Biz bunun real nəticələrini 44 günlük Vətən müharibəsində şahidi olduq. Bu böyük qələbədə son illər ərzində ölkəmizdə yetişən vətənpərvər, milli ruhda tərbiyə almış gənc nəslin xüsusi payı var. 44 günlük Vətən müharibəsi təsdiqlədi ki, Azərbaycan gənclərində vətənpərvərlik hissi kifayət qədər yüksəkdir. Ümumiyyətlə, Azərbaycan gəncləri yüksək intellektə, müasir dövrün texnoloji imkanlarından düzgün və çevik istifadə etmək bacarığına malikdir. Gənclərimiz həm də dünyada öz cəsarəti, vətənpərvərliyi ilə seçilir.

hədəflər müəyyənənə. Prezident İlham Əliyevin də söylədiyi kimi, “gənclər milli ruhda tərbiyə almalı, öz mədəniyyətinə, ənənələrinə, mənəvi dəyərlərinə sadıq olmalıdır. Heç kimin təsiri altına düşməməli, müxtəlif vədlərə aldanmamalıdır”. Bir sözlə, vətənpərvərlik ən yüksək mənəvi hiss kimi cəmiyyətin, Vətənin ehtiyaclarının fərdin şəxsi ehtiyaclarına çevrilməsini şərtləndirir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

“Rus bölmələri ləğv edilib, yerinə Çin bölmələri açılmalıdır” - təhsil eksperti

“Rus bölmələri artıq nə strateji, nə pedaqoji, nə də texnoloji baxımdan Azərbaycanın təhsil sisteminə aktuallığını saxlamır. Bugünkü dünyada gələcəyin dili nə rus dilidir, nə də keçmişin ideoloji mirasıdır”.

Musavat.com bildirir ki, bu barədə təhsil eksperti Kamran Əsədov deyib.

Ekspertin fikrincə, gələcəkdə artıq daha çox Çin dilinə ehtiyac yaranacaq: “Bizə bu gün - texnologiyanın, süni intellektin, rəqəmsal iqtisadiyyatın hökm sürdüyü bir dövrdə - Çin dili lazımdır. Rus bölmələrinin saxlanması sadəcə keçmişə bağlılıq və inersiyadır. Amma Çin bölmələrinin yaradılması gələcəyə baxmaq, ticarət, innovasiya, enerji, mühəndislik, robot texnikası və beynəlxalq əməkdaşlıq üçün qapı açmaqdır. 2023-cü ildə dünyanın ən çox danışılan dili Çin dili olub. Çin bu gün dünyada texnologiya bazasının 28%-ə sahibdir. Azərbaycan isə bu bazardan pay almaq istəyirsə, təhsil sistemini yenidən qurmalı, rus deyil, Çin yönü strateji model qurmalıdır.

Rus bölmələrinin yerini Çin bölmələri tutmalıdır. Çünki biri keçmişin yadigarıdır, digəri gələcəyin açarı.

Bu, sadəcə, dil məsələsi deyil - bu, strateji seçimdir. Texnologiya dövründə rus dilinə deyil, Çin dilinə investisiya etməliyik. Gələcəyin bazarı Şərqdədir. Qərbi imitasiya edib Şərqi unudanlar gələcəyi itirir. Çin dili bölmələri açın, rus bölmələrini tarixə yollayın”.

❑ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Musavat”

“Moskva rusca təhsili də imperialist məqsədlə manipulyasiya edir”

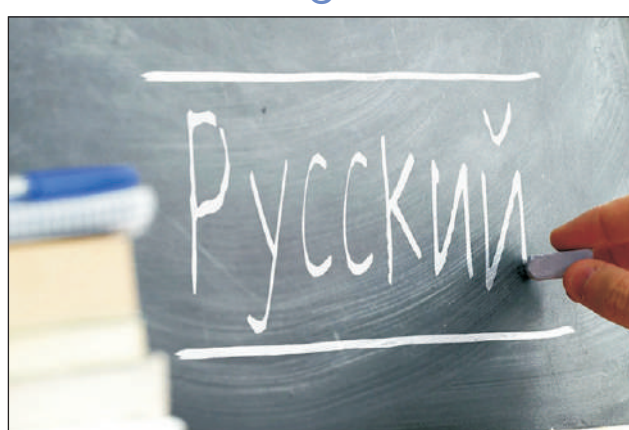
Elçin Əfəndi: “Rus bölməsi bağlansın, təhlükə mənbəyidir...”

“Biz tarixi köklərə bağlı olan xalq və dövlətlik. Rus dövləti hələ formalaşmamışdan əvvəl bizim öz dövlətçiliyimiz olub. Təəssüflər olsun ki, rus şovinizmi və imperialist siyasət son əsrlərdə Azərbaycana və bütövlükdə regiona qarşı işğalçılıq məqsədləri güdüb. Bu siyasətin elementlərindən biri də rus dilinin tədrisi və rus bölmələrinin mövcudluğudur”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu **təhsil eksperti Elçin Əfəndi** bildirib.

Onun sözlərinə görə, rus dilinin tədrisi bəzən Kreml üçün geosiyasi alətə çevrilir: “Qazaxıstanın şimalında yaşayan xalqların rus dilində danışmasından istifadə edərək Rusiya həmin ərazilərə daim iddia edir. Bu, açıq şəkildə ərazi iddiası deməkdir”.

Ekspertin fikrincə, bu siyasət hər bir müstəqil ölkə üçün təhlükə mənbəyidir: “Konstitusiyamızda da göstərilir ki, Azərbaycan dili dövlət dilidir. Ölkə ərazisində yaşayan hər bir vətəndaş milliyyətindən asılı olmayaraq bu dilə hörmət etməli və ünsiyyətini Azərbaycan dilində qurmalıdır. Avropa ölkələrinin ekskriyyətinə vahid dövlət dili var. Doğrudur, bəziləri

nin konstitusiyasında iki rəsmi dil göstərilir, amma bizdə dövlət dili Azərbaycan dilidir və tədrişə bu dildə üstünlük verilməlidir”.

Elçin Əfəndi hesab edir ki, Azərbaycan siyasəti təhsildən və mədəniyyətdən uzaq tutmağa çalışsa da, Rusiya bu sahələrdə imperialist məqsədlə manipulyasiya edir: “Rusiya bu kimi elementləri öz xeyrinə çevirə bilir və nəticədə gələcəkdə işğalçılıq planlarını həyata keçirmək üçün zəmin formalaşdırır. Ona görə düşünürəm ki, artıq gec olmadan bu istiqamətdə qərarlar verilməlidir”.

Ekspert əlavə edib ki, rus bölmələrinin mərhələli

şəkildə bağlanması, eləcə də orta və ali təhsil pillələrində rus bölməsinə qəbulun dayandırılması vacibdir: “Tədris yalnız Azərbaycan dilində aparılmalıdır. Kim istəyə, övladını ingilis bölməsinə yazsa bilər. İngilislər bu məsələyə ruslar kimi şovinist yanaşmır. Üstəlik, beynəlxalq əmək bazarında işlək olan dil ingilis dilidir. Rus dili isə əsasən MDB məkanında keçərlidir. Harada rus dili geniş yayılıbsa, Rusiya oranı öz ərazisi kimi görür. Putinin dediyi kimi - “rus əsgərinin ayağı hara deyirsə, ora Rusiya torpağıdır” prinsipini təhsil sahəsində də tətbiq edirlər. Amma bu gün rus bölməsində çalışan müəllimlər işsiz qalma-

yacaqlar, onlar Azərbaycan bölməsində tədrisi davam etdirə biləcəklər”.

Qeyd edək ki, sosial şəbəkələrdə 2025-2026-cı tədris ilindən ali təhsil müəssisələrində rus dilində tədrisin mərhələli şəkildə dayandırılacağı ilə bağlı məlumatlar yayılıb. Bildirilir ki, bu qərar Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən qəbul edilib. Lakin nazirlik məsələ ilə bağlı hələlik rəsmən mövqe açıqlamayıb.

Yayılan məlumatlara əsasən, dəyişiklik “Milli Təhsil - 2030” proqramı çərçivəsində aparılan islahatlara daxildir. Gələcəkdə bütün ixtisaslar üzrə tədrisin yalnız Azərbaycan və ingilis dillərində aparılması nəzərdə tutulur. Bu addımın məqsədi milli kimliyin möhkəmləndirilməsi və beynəlxalq təhsil sistemində inteqrasiyanın gücləndirilməsi kimi izah olunur.

Bildirişlərdə tələbələrə rəsmi elanları diqqətlə izləmək və keçid dövrünə hazır olmaq tövsiyə edilib. Əlavə məlumat üçün universitetlərin qəbul komissiyalarına və ya nazirliyin elektron poçt ünvanına müraciət etmələri xatırladılıb.

❑ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Azərbaycanlı məşhurlar Rusiyada layihədən uzaqlaşdırılıb?

Emin Ağalarov

Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyi Rusiyanın Yekaterinburq vilayətində etnik mənsubiyyətinə görə azərbaycanlılara qarşı bu ölkənin hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən nümayişkarcasına törədilmiş məqsədli və mühakiməsiz qətl və zorakılıq əməllərini və bütövlükdə son dövrlərdə bu kimi halların sisteməlik xarakter aldığını nəzərə alaraq, Rusiya ilə dövlət və özəl müəssisələrin xətti ilə Azərbaycanlıların keçirilməsi nəzərdə tutulan mədəniyyət tədbirləri, o cümlədən konsertlər, festivallar, tamaşalar, sərgilər və s. ləğv edib.

23-26 iyul tarixlərində baş tutacaq beynəlxalq musiqi festivalı "DREAM FEST 2025"-in proqramında da dəyişikliklər edilib.

Xalq artisti Emin Ağalarov Instagram hesabında məlumat yayaraq bildirib ki, Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin 29 iyun tarixli müraciətindən sonra tədbirin proqramında bəzi günlər üzrə düzəlişlər edilib. Xüsusilə festivalın 1-ci və 3-cü günləri üçün heyət dəyişməz qalacaq, 2-ci və 4-cü günlərdə isə yeni ifaçılar təqdim olunacaq.

Emin Ağalarov bildirib ki, yenilənmiş ulduz siyahısı yaxın günlərdə elan olunacaq. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən məşhur sənətçilərin iştirakı nəzərdə tutulur.

Bəs Rusiyada layihələrdə yer alan məşhurlarımızın aqibəti necə olacaq? Onlar da Rusiyadakı layihələrdən uzaqlaşdırılıb?

"Azerbaijan Actors Agency" aktyor agentliyinin təsisçisi və rəhbəri Səbuhi Məmmədov Musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, hazırda Rusiyada layihədə yer alan aktyorumuz yoxdur: "Hazırda agentliyi Rusiyada çəkilən heç bir aktyoru yoxdur. Bu məsələlərin agentliyin fəaliyyətinə təsir edəcəyini düşünmürəm. Gələcəkdə sifariş olarsa, bizə də uyğun hesab etdiyimiz, dövlət siyasətindən tutmuş, rola və maliyyə məsələlərinə uyğun olarsa, bizi qane edərsə, bizim aktyorlar çəkiləcək. bu məsələlərin gələcəkdə də fəaliyyətimizə təsir göstərəcəyini sanmıram. Çünki bizim agentlik və aktyorlarımız əsasən Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. Təki Rusiya ilə deyil, Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkiyə ilə əməkdaşlıq edirik. Bu yaxınlarda aktyor Sənan Ellez Özbəkistanda layihədə rol aldı. Baş rolda çəkildi, artıq Azərbaycandır. Yaxın gələcəkdə Rusiya ilə layihə nəzərdə tutulmayıb. Təklif gələrsə, bizə uyğun şərtlərlə layihə haqqında düşünerik".

❑ **KÖNÜL,**
"Yeni Müsavat"

Validəynlər uşaqlarını rus bölmələrindən çıxarır - proses başladı

"Dünən və bu gün bir neçə valideynimiz övladını rus bölməsindən çıxardaraq Azərbaycan və ya ingilis bölməsinə keçirməyə qərar verdinini dedi".

Musavat.com xəbər verir ki, bunu "Hədəf" liseyinin qurucu direktoru Şəmil Sadiq sosial media hesabında yazıb.

"Aprel ayında idarə heyətimizə təklif etdim ki, birinci sinifdən rus bölməsinə qəbulu dayandıraraq, təəssüflər olsun ki, fevral-mart ayında birinci sinifə müqavilə bağlayan valideynlərimiz vardı və qərar verə bilmədik, amma valideynlərlə danışmağı, digər bölməyə keçməyə razı olarlarsa, sinfi bağlayacağımızı da tapşırıdım.

Yəqin ki, gələn ildən rus bölməsinə qəbulu birinci sinifdən mərhələli şəkildə dayandırılacaq. Amma bu o demək deyil ki, rus dilinin xarici dil kimi tədrisinin əleyhinəyəm. Amma bölmə əleyhinəyəm və bunun üçün öz imkanlarım daxilində mübarizə aparıram".

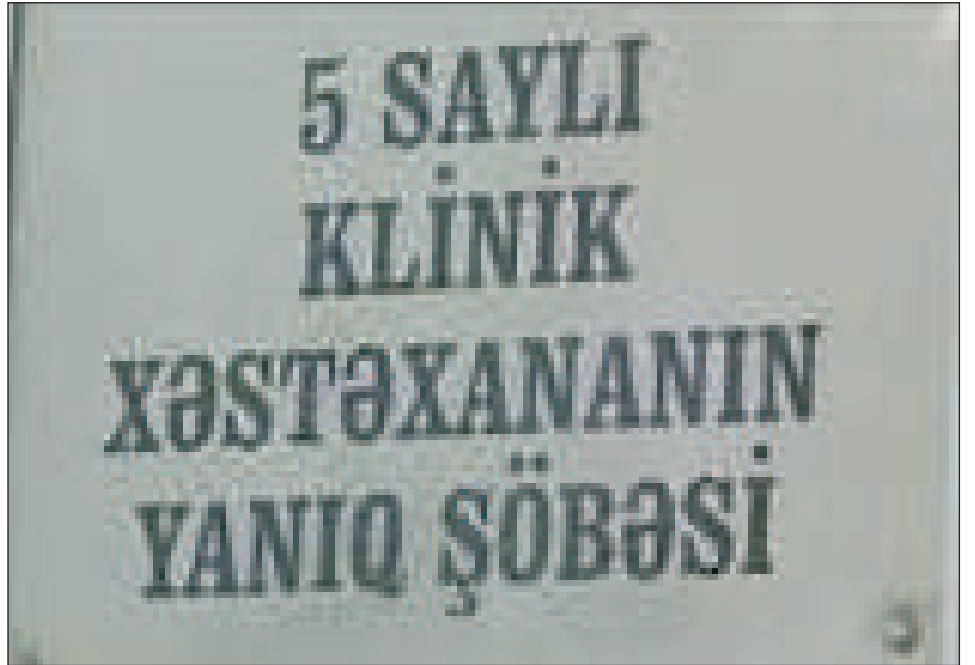
Ş. Sadiq bildirib ki, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi ümumi bir qərar verib, digər bütün bölmələrdə Azərbaycan dilli tədrisi minimum 10-12 saata qədər qaldırılmalıdır: "Bunu dil, ədəbiyyat, Azərbaycan tarixi, coğrafiya fənləri hesabına edə bilərik və gələcəkdə də bu problemi ingilis və ya digər dilli bölmələrdə yaşamaq".

Qeyd edək ki, son günlərdə ali və orta təhsildə rus dilində tədrisin mərhələli şəkildə dayandırılması ilə bağlı geniş müzakirələr başlayıb. Bu prosesin "Milli Təhsil - 2030" strategiyası çərçivəsində həyata keçiriləcəyi bildirilir. Rəsmi açıqlama verilməyə də, cəmiyyətin böyük hissəsi bu addımı milli kimliyin və suverenliyin qorunması baxımından müsbət qiymətləndirir.

❑ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

5 saylı şəhər kliniki xəstəxanasında qalmaqal hadisə baş verib. 10 nəfərdən artıq şəxs xəstəxananın yanıq şöbəsində müxtəlif vəzifələrdə işə qəbul olunmaq üçün pul verərkən aldadılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, həmin şəxsləri aldatmaqda ittiham olunan şəxs xəstəxananın yanıq şöbəsində kiçik tibb bacısı işləmiş Lalə Məmmədovadır. Lakin Lalə Məmmədova bildirir ki, aldığı pulları xəstəxananın dəstək xidmətləri şöbəsinin müdiri Anar müəllimə verib. Onun sözlərinə görə, Anar müəllim də bu işi

5 saylı xəstəxanada qalmaqal - tibb bacısı 10 nəfəri necə işə düzəldə bilərdi?

xəstəxananın direktoru Fazil müəllim vasitəsilə həll etməli imiş.

İstintaq materiallarından məlum olur ki, Lalə Məmmədova yanıq şöbəsinə sürücü, xadimə və tibb bacısı vəzifələrinə adam qəbul etdirmək üçün 10 nəfərdən pul alaraq vədəinə əməl etməyib.

Lalə Məmmədovanın və şahidlərin ifadəsinə görə, 3 nəfər müxtəlif məbləğlərdə pul verərək işə qəbul ola bilib. Bundan sonra Lalə Məmmədova daha çox insanı işə düzəltmək üçün onlardan pul almağa başlayıb. Pul aldığı şəxslərin əksəriyyəti öz yaxın qohumları olub.

Təqsirləndirilən Lalə Məmmədovanın ifadəsində diqqətçəkən məqamlar olub. Onun sözlərinə görə, aldığı pulları Anar müəllimə şəxsən xəstəxananın sanitariya qovşağında vermiş. Onunla Anar

müəllim arasında telefon danışıqları yalnız Whatsapp üzərindən olmuş. Lalə Məmmədova qeyd edib ki, Anar müəllimə pul verdiyini sübut edəcək heç bir yazışması yoxdur.

Lalə Məmmədova əlavə edib ki, Anar müəllimə pul verdikdən sonra işə qəbul ediləcək şəxslərin sənədlərini də şəxsən ona təqdim edib:

"Mən pulu verəndən sonra Anar müəllim xəstəxananın direktorunun yanına gedib məsələni danışdı. Mən camaatdan pulu alıb Anar müəllimə verdim. İlk üç nəfəri işə düzəltdi. Buna görə də ona inamım artdı. Lakin sonradan pul alıb verdiyim şəxslərin işi alınmırdı. Onlar mənə zəng edəndə mən də Anar müəllimə zəng edirdim. "Bu gün-sabah" deyə-deyə işi uzadırdı. Mən artıq camaatın zənglərini açmağı bilirdim. Sonra gedib polisə şikayət etdim. Mənim bu işdə heç bir maddi marağım olmayıb. Öz qohumlarıma kömək etmək niyyəti ilə etmişəm. Əgər maddi marağım olsaydı, məbləği artıq deyərdim".

Məlum olub ki, Lalə Məmmədova polisə şikayət edəndən sonra özü məsuliyyətə cəlb edilib.

Lalə Məmmədovanın ittiham etdiyi Anar adlı şöbə müdiri isə bildirib ki, ona qarşı səsləndirilən ittihamlar əsassızdır: "Lalə Məmmədovadan şikayətlər artandan sonra işdən çıxarıldı. İşdən çıxarılmasında günahkar məni gördüyü üçün bu cür şərh, böhtan atmağa başladı. İşdən çıxarılandan sonra xəstəxanaya gəlib işə bərpa olunmasını istəyəndə müsbət cavab almadı. Buna görə də xəstəxanada səs-küy salmağa başladı".

Maraqlıdır ki, tibb bacısı

hansı səlahiyyət və cəsarətlə işə adam düzəltmək adı ilə insanlara vəd verə bilib? Onun bu işləri özbaşına görə biləcəyi nə qədər inandırıcıdır?

İstintaq materiallarında göstərilir ki, Lalə Məmmədova işə düzəlmək istəyən şəxslərdən 30 min manata yaxın pul alıb. Digər diqqət çəkən məqam isə Lalə Məmmədovanın "almamışam" dediyi pulları zərərcəkmiş şəxslərə qaytarmasıdır. 2 ilə yaxındır işsiz olan Lalə Məmmədovanın bu qədər məbləği zərərcəkmişlərə necə ödəməsi də sual doğuran məqamdır.

Araşdırmaların nəticəsində Lalə Məmmədova qeyd edilən dələduzluq əməlini törətməkdə təqsirli bilinib. Məhkəmənin hökmü ilə onun barəsində 2 il 2 ay müddətinə azadlığın məhdudlaşdırılması cəzası təyin edilib.

❑ **İ.MURADOV,**
Musavat.com

Kırım sakini "hörmətlə", azərbaycanlıları isə vəhşicəsinə - rus FTX-dən fərqli əməliyyat

Rusiyanın güc strukturları bir daha "ikili standartlar"la yadda qalıb. Bu dəfə Ukraynanın işğal olunmuş Kırım bölgəsində yaşayan bir şəxsin saxlanması zamanı nümayiş olunan davranış sosial şəbəkələrdə geniş rezonansa səbəb olub.

Musavat.com Rusiya KİV-lərinə istinadla xəbər verir ki, Federal Təhlükəsizlik Xidməti (FTX) tərəfindən saxlanılan Kırım sakini Telegram mesencerində Kremlə qarşı dron hücumunu təqdir edən paylaşım etdiyinə görə məsuliyyətə cəlb olunub. Rəsmi məlumatlara görə, həmin şəxs saxta adla fəaliyyət göstərərək, şəxsiyyəti müəy-

yənləşdirilib. Ekspertiza paylaşılan mətnin terror aktının təbliği kimi qiymətləndirildiyini təsdiqləyib (Rusiya Cənab Məcəlləsinin 205.2-ci maddəsi).

Lakin diqqətçəkən məqam FTX əməkdaşlarının həmin şəxsə qarşı davranış formasıdır. Yayılan kadrlarda onun yolda sakitcə saxlanması, evdə, mətbəxdə sənədlərlə tanış edilməsi, hər hansı zorakılıq və ya təzyiqin tətbiq olunmaması əks olunub. Halbuki bu şəxs Rusiya cəmiyyəti üçün real təhlükə yaradan biri - terroru təbliğ edən şəxsdir.

Bunun fonunda bir neçə gün öncə Yekaterinburqda azərbaycanlılara

qarşı həyata keçirilən FTX əməliyyatları ilə tam ziddiyyət təşkil edən mənzərə ortaya çıxır. Orada azərbaycanlı qardaşlar - Ziyəddin və Hüseyn Səfərov heç bir məhkəmə qərarı olmadan, evlərində vəhşicəsinə döyülərək öldürülmüşdülər. FTX əməkdaşları tərəfindən hüquq və proseduralar normaları pozulmuş, saxlanılan şəxslərə dəhşətli işgəncələr verilmiş, heç bir sənəd təqdim olunmamışdı.

Ekspertlər və hüquq müdafiəçiləri haqlı olaraq sual edirlər: Rusiya vətəndaşlarını "hörmətlə" saxlayıb sənədlə tanış edən FTX niyə azərbay-

canlıları döyərək, təhqir edərək, qeyri-insani davranışla hədəfə alır?

Müşahidəçilər hesab edirlər ki, şovinst yanaşma və etnik ayrı-seçkilik bu tip fərqli davranışların kökündə dayanır. Rusiya hüquq-mühafizə orqanları, xüsusilə FTX, slavyan mənşəli şəxslərə "vətəndaş", qeyri-slavyanlara isə "təhlükə" kimi baxır.

Kremlə qarşı terror aktını təbliğ edən bir şəxsə belə humanist yanaşan Rusiya, heç bir günahı sübut olunmamış azərbaycanlılara qarşı vəhşilik nümayiş etdirməklə növbəti dəfə öz "imperiya mahiyyətini" göstərmiş olur.

❑ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

• **yulun 1-də Məhkəmə “Sputnik Azərbaycan” informasiya agentliyinin ofisində üç gün öncə polisin apardığı əməliyyat nəticəsində saxlanılan direktor İqor Kartavix və əməkdaş Yevgeni Belousov barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçib. Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə onlar dörd ay müddətinə həbs olunublar. Onların hər ikisi Cinayət Məcəlləsinin 178.3.1, 192.2.2, 192.2.3, 193-1.3.1, 193-1.3.2 maddələri ilə ittiham olunurlar. Qeyd edək ki, Xarici İşlər Nazirliyi mətbuat xidməti idarəsinin rəhbəri Ayxan Hacızadə fevralın 24-də bildirmişdi ki, “Rossiya Seqodnya”nın (“Sputnik”) Azərbaycandakı nümayəndəliyi ləğv edilib. O söyləmişdi ki, sözügedən qurum yalnız bir müxbir vasitəsilə akkreditasiyadan keçə bilər. Ancaq buna baxmayaraq, “Sputnik Azərbaycan”ın fəaliyyətini davam etdirdiyi, əməkdaşlarının işə çıxdığı məlum olub. Görünən odur ki, Moskvanın adamları Bakının suveren media qaydalarını sayı salmayıb və agentlik faktiki olaraq qeyri-leqal rejimdə fəaliyyətini davam etdirib.**

Bu fonda ortaya çıxan sadə və kəskin suallar var: ruslar Bakıda jurnalistika adı altında nə axtarırdı? Sadəcə, xəbər yayırdılar, yoxsa müəyyən dairelərə maliyyə və məlumat kuryerliyi həyata keçirirdilər?

Hazırda bilinən budur ki, tutulanlar Cinayət Məcəlləsinin 178.3.1-ci (dələduzluq, külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə), 192.2.2 (külli miqdarda gəlir əldə etməklə qanunsuz sahibkarlıq), 192.2.3 (mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə), 193-1.3.1 (Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakı leqallaşdırma), 193-1.3.2 (xeyli miqdarda törədildikdə) maddələri ilə ittiham olunurlar. Saxlanılanları hansı cəza gözləyir? Onlar Rusiyaya hansı halda ekstradisiya edilə bilərlər?

“Bakı” hüquq şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Bakıda saxlanılan Rusiya vətəndaşları İqor Kartavix və Yevgeni Belousov barəsində irəli sürülmüş ittihamlar Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin olduqca ağır maddələri ilə əlaqədardır: “Bu maddələrə əsasən onların uzunmüddətli azadlıqdan məhrumetmə cəzası ilə üzləşmə ehtimalı yüksəkdir. Onlara

verilmiş ittihamların hüquqi mahiyyəti belədir:

Cinayət Məcəlləsinin 178.3.1-ci maddəsi, yəni etibardan sui-istifadə və ya aldatma yolu ilə özgə əmlakını ələ keçirmə, külli miqdarda ziyan vurmaqla törədilsə, bu maddə üzrə 8 ildən 12 ilədək azadlıqdan məhrumetmə nəzərdə tutulur. 192.2.2 və 192.2.3-cü maddələr qanunsuz sahibkarlıq, əgər bu, külli miqdarda gəlir əldə etməklə və ya mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədilsə, 5 ildən 7 ilədək azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırıla bilər. 193-1.3.1 və 193-1.3.2-ci maddəsi isə cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılması, əgər bu xeyli miqdarda və ya mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədilibsə, bu maddələr üzrə də 8 ildən 12 ilədək cəza mümkündür. Beləliklə, ittihamlar birləşdirilsə, təqsirləri sübuta yetiriləcəyi təqdirdə hər 2 şəxs 12 ilədək, bəlkə də daha artıq müddətə azadlıqdan məhrum edilə bilər”.

Natiq Ələsgərov Rusiya vətəndaşlarının ekstradisiya məsələsinə də aydınlıq gətirərək deyib ki, Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, bir şəxs təhvil ver-

iləcəyi ölkədə cinayət təqibindən yayınarsa, cəza çəkmək üçün başqa ölkəyə təhvil verilə bilər: “Əgər həmin şəxsə qarşı Azərbaycan Respublikasında başlanmış cinayət işi varsa və istintaq davam edirsə, həmçinin cinayət yerli yurisdiksiya çərçivə-

nuni qüvvəyə minmədən ekstradisiya istisna olunur. Yeni yalnız cəzanı çəkdikdən sonra, yaxud müəyyən şərtlərlə cəzanın qalan hissəsini vətəninə çəkməsi üçün ekstradisiya istisna hal kimi tətbiq oluna bilər”.

Natiq Ələsgərov deyib

faktiki olaraq fəaliyyətini davam etdirib, redaksiya ofisi işləyib və jurnalistlər müxtəlif istiqamətlərdə iş aparıb. Bu isə artıq xüsusi icazə və akkreditasiya rejimini pozmaq, yeni qeyri-qanuni fəaliyyət kimi qiymətləndirilə bilər. Hüquqi dildə desək, jurnalistika adı al-

qənəstə gəlmək olar ki, bu əməliyyat təkcə iqtisadi cinayət kontekstində deyil, həm də dövlətin informasiya məkanını suveren şəkildə tənzimləmək siyasətinin bir hissəsi kimi dəyərləndirilməlidir: “Çünki bir ölkənin daxili media bazarında başqa dövlətin açıq və ya dolayı yollarla təsir imkanlarını genişləndirməsi, xüsusilə geopolitik həssas bölgələrdə, istər-istəməz milli təhlükəsizlik müstəvisinə keçir. Bu baxımdan, Azərbaycanın suverenlik hüququ çərçivəsində qeyri-legi-

Bakıda saxlanılan Rusiya vətəndaşlarını hansı cəza gözləyir?

sində, yeni Azərbaycan ərazisində törədilibsə, o halda ekstradisiya mümkün deyil. Rusiya Federasiyası ilə ekstradisiya haqqında ikitərəfli saziş olsa belə, praktiki olaraq, Azərbaycanda istintaq və məhkəmə prosesi tamamlanmadan və hökm qat-

ki, “Sputnik Azərbaycan”ın hüquqi statusu məsələsi bu ilin fevralında həll olunub: “Azərbaycan XİN-in fevral ayında bəyanat verib, bu agentliyin nümayəndəliyinin ləğv edildiyini rəsmən təsdiqləyib. Ancaq buna baxmayaraq, “Sputnik Azərbaycan”

tında iqtisadi və təşkilati qanunsuzluqlara yol verilməsi ehtimalı istintaqın əsas istiqamətlərindən biridir”.

Natiq Ələsgərovun sözlərinə görə, hadisəyə təkcə hüquqi yox, geosiyasi və informasiya təhlükəsizliyi aspektindən yanaşılsa, belə

tim xarici informasiya strukturlarının bağlanması və ya məhdudlaşdırılması hüququ tam əsaslıdır. Hüquqi realiaqlar və istintaqın gedişi göstərir ki, Kartavix və Belousovun azadlığa buraxılması ehtimalı hazırkı mərhələdə sıfıra yaxındır. Ciddi maddələrlə ittiham olunduqları üçün onlar 12 ilədək və ya daha artıq müddətə azadlıqdan məhrum edilə bilərlər. Ekstradisiya yalnız cəza qüvvəyə mindikdən sonra və Rusiya tərəfinin hüquqi prosedurlara uyğun müraciəti əsasında nəzərdən keçirilə bilər. Hadisənin təkcə hüquqi deyil, eyni zamanda diplomatik və informasiya təhlükəsizliyi kontekstində izahı da vacibdir. Bu həbslər bir çox baxımdan presedent yaradır. Belə görünür ki, Kartavix və Belousov ne jurnalist vəsiqəsi, nə də Rusiya pasportları ilə məsuliyyət-dən yayınma bilməyəcəklər”.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Məhkəmədə qorxunc etiraf - Bakıda kuryer tanış olduğu qadınları QİÇS-ə yoluxdururmuş

Bu günlərdə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən proseslərdən birində müttəhimin QİÇS (Qazanılmış İmmun Çatışmazlığı Sindrömu) xəstəsi olduğu müəyyən olunub.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, müttəhimin xəstəliyi barədə tibbi arayışı məhkəməyə verən vəkili olub. Vəkili vəsə-tət verərək, müvəkkili barədə hökm çıxarırlarkən ağır xəstəliyin nəzərə alınmasını xahiş edib.

Redaksiyaya müttəhimin kimliyi, yoluxdurma ehtimalı olan ən azı bir qadının şəxsiyyəti bellidir. Lakin etik səbəblərdən bu məlumatları ictimailəşdirmirik.

Müttəhim həbsinə qədər Bakıda, əsasən Sabuncu rayonu ərazisində kuryerliklə məşğul olub. Hazırda quldurluq cinayətində ittiham olunan bu şəxsin iş üzrə şahid olan qadını QİÇS-ə yoluxdurduğu ehtimalı böyükdür. O da məlumdur ki, müttəhim quldurluğa ələ həmin qadınla birlikdə gedib. Məhkəmədə belli olub ki, onlar bir müddətdir ki, qeyri-rəsmi münasibətdə olublar. Vəkil müvəkkili barədə tibbi arayışı məhkəməyə təqdim edərkən bu məlumatın yün-

gülləşdirici hal kimi qiymətləndirilməsini istəyib.

Amma nə baş verib?

Vəkil müvəkkilinin QİÇS xəstəsi olduğunu deyərək, həm də onun mübtəla olduğu ağır xəstəliyi bilib-bilə bir qadınla birgə yaşadığını etiraf etmiş olub. Müvafiq olaraq, o qadın ya bu xəstəlik riskinə məruz qalıb, ya da artıq yoluxmuş ola bilər. Ən əsası, qadının bu riskdən xəbərsiz olduğu müəyyən edilərsə, o zaman bu əməl cinayət tərkibi yaradır.

Belə olan halda müttəhimə əlavə cəza verilə bilərmi? Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində ağır xəstəliyi bilib-bilə yaymağa görə məsuliyyət müəyyən olunubmu?

“Bakı” hüquq şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov Musavat.com-a deyib ki, şəxs QİÇS xəstəsi olduğu bilib-bilə bir qadınla münasibətdə olubsa, bu, narahatlıq üçün çox ciddi əsasdır: “Çünki bu, artıq tək-

cə bir şəxsin sağlamlıq problemi deyil, ictimai təhlükəsizlik məsələsidir. Əgər şəxs QİÇS xəstəsi olduğunu bilib-bilə başqa biri ilə cinsi əlaqədə olubsa və bu zaman qarşı tərəfi xəbərdar etməyib, bu, sadəcə, əxlaqi məsuliyyətsizlik deyil, həm də hüquqi məsuliyyət doğura biləcək bir hərəkətdir. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində bu kimi hallarla bağlı konkret maddə mövcuddur. Belə ki, Cinayət

Məcəlləsinin 140-cı maddəsində insanların İİV (SPİD) infeksiyası ilə yoluxmasına səbəb olan əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulur”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, əgər şəxs bilərəkdən İİV-lə yoluxduğunu gizlədir və bu yolla digər şəxsin də həmin virusa yoluxmasına səbəb olursa, bu, qanunla cinayət əməli sayılır və təqsirli şəxs azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırıla bilər: “Cinayət Məcəlləsinin 140.1-ci maddəsinə görə, İİV infeksiyasının yayılmasına səbəb olan şəxslər 5 ilə qədər azadlıqdan məhrum edilə bilərlər. Əgər bu əməlin nəticəsində bir neçə şəxs yoluxubsa və ya bu, ölümə səbəb olubsa, cəza daha da ağırlaşdırılır”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, qanun yoluxmanın baş verməsini yox, hətta bu riski yaradan bilib-bilə davranışı da cinayət tərkibi kimi qəbul edir: “Burada əsas məsələ yalnız xəstəliyin olub-olmaması deyil, şəxsin öz xəstəliyini bilməsi və qarşı tərəfi bu barədə xəbərdar etməməsidir. Əgər bu sübut olunarsa, həmin şəxs barəsində ayrıca cinayət işinin başlanması və ittihamın ağırlaşdırılması mümkündür. Cinayət Məcəlləsində bu hal ayrıca məsuliyyət doğurduğu üçün hazırkı proses-də bu fakt yeni ittiham irəli sü-

rülməsi üçün əsas yarada bilər. Yeni müttəhim yalnız ilkin cinayətə görə deyil, həm də ictimai təhlükəli xəstəliyin bilərəkdən yayılması və ya risk yaratması faktına görə də mühakimə oluna bilər”.

Natiq Ələsgərovun fikrincə, bu kimi halları hüquq-mühafizə orqanlarının araşdırması vacibdir: “Qadının QİÇS-ə yoluxub-yoluxmaması, müttəhimlə hansı dövrdə münasibətdə olduqları, qarşı tərəfin məlumatlandırılıb-məlumatlandırılmadığı və sair detallara aydınlıq gətirilməlidir. Məhkəmənin bu faktı nəzərə alaraq əlavə hüquqi qiymət verməsi və yeni ittihamların irəli sürülməsi hüquqi baxımdan tamamilə mümkündür. Cəmiyyətin sağlamlığı təhlükədədirsə, hüquq sistemi bu təhlükəyə laqeyd qala bilməz”.

Natiq Ələsgərov deyib ki, şahidin QİÇS testindən keçirilməsi konkret cinayət işinin sübutları baxımından vacibdirsə, ortada yoluxucu xəstəliklərin ötürülməsi iddiası varsa, məhkəmə qanunauyğun qərar qəbul edə bilər: “Yeni şahidin QİÇS testindən keçirilməsi məhkəmə tərəfindən cinayət işinin obyektiv, hərtərəfli və tam araşdırılması üçün zəruri hesab olunarsa, bu halda məhkəmə qərarı əsasında belə testin keçirilməsi mümkündür”.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Tələbə qəbulu mövsümünün başladığı bir dövəmdə Qırğızıstandan belə bir xəbər gəlib: ölkənin dövlət universiteti Qazaxıstan, Özbəkistan və Rusiyadan olan 59 əcnəbi tələbəni xaric edib. Səbəb audit zamanı “tələbə”lərin universitetdə təhsil almadıqlarının və ölkədən kənarda olduqlarının üzə çıxması olub.

Yeni onlar adlarını necəse universitetə yazdırıblar, tələbə siyahısında göstəriləblər. Əgər ifşa olunmasalar, bir neçə ildən sonra “məzun” olacaq, ali təhsil haqqında diplom alacaqdılar.

Qeyd edək ki, bu məsələ ölkəmizdə də aktualdır. Öncəki illərdə yüzlərlə həmvətənimiz Kiyevdə, Mahaçqalada, Dərbənddə, Giresunda və başqa şəhərlərdə “attestata universitetə qəbul olur”, evlərinə otura-otura “oxuyur”, bir müddətdən sonra “diplom” alırdılar. Hansısa saxta universitetdən ölkəmizin ən yaxşı universitetlərinə “köçürülmə” hadisələri də baş verirdi.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, elm və təhsil məsələləri üzrə tədqiqatçı Elmin Nuri “Yeni Müsavat”a şərhində bildirdi ki, vurğulanan problem və onun həlli yolları ilə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyi (TKTA) xüsusən də son illərdə çox ciddi şəkildə məşğul olur: “Təkcə ötən il - 2024-cü ildə xaricdə təhsil aldıqdan sonra diplomlarının tanıtılması məqsədilə müraciət edən 6058 nəfərdən 1117-nin diplomu tanınmayıb. Üstəlik, bu ilin təkcə yanvar ayında 402 müraciətinin 102-nə mənfi cavab verilib. Təbii ki, hər ay üçün statistik göstəricilər var. Vətəndaşlar

həmin rəqəmlərlə TKTA-nın rəsmi saytında təqdim olunan aylıq hesabatlarda tanış ola bilərlər. Onu deyə bilərəm ki, bu işlərlə bağlı şəffaflıq, ciddilik son illərdə xeyli artırılıb. Nazirlər Kabineti tərəfindən diplomların akkreditasiya və nostrifikasiyası ilə bağlı hazırlanan qaydaların tələblərinə uyğun şəkildə yoxlamalar aparılır. Diplomların etibarlılığı məhz həmin prinsiplərə uyğun olaraq dəyərləndirilir. Bu prinsiplərin isə başında təbii ki, diplomu təqdim olunan universitetlərin ölkəmizdə akkreditasiyadan keçib-keçməməsi gəlir. Məhz bu meyar diplomların tanıtılması zamanı diqqət edilən əsas faktordur. Təsəvvüf ki, bir çox soydaşımız xaricdə hər hansı universiteti təhsil üçün seçdikdə onun akkreditasiya siyahımızda olub-olmaması ilə maraqlanmır. Halbuki diqqət edilsə ən vacib məsələ məhz bu olmalıdır. Universitet xətrinə universitet, diplom xətrinə diplom mexanizmi həm maddi, həm mənəvi itkilərə, gələcəklə bağlı peşmanlığa gətirib çıxarır. Bunu TKTA-nın rəsmi saytından öyrənməklə, həmçinin, quruma sorğu əsasında müraciət etməklə öyrənmək çox asandır. Amma təəsüf ki, biz bu asan və ən vacib prosedürə əhəmiyyət vermirik, 4 ildən sonra isə sifətən bu səbəbə görə mənfi cavab alanda, diplo-

Evdə otura-otura diplom alanlar - fırıldaq sxemi hələ də qalır mı?

Tədqiqatçı: “Universitet xətrinə universitet, diplom xətrinə diplom mexanizmi həm maddi, həm mənəvi itkilərə, gələcəklə bağlı peşmanlığa gətirib çıxarır”

mun etibarlılığı olmayanda narazılıq hədəfimizi də yanlış seçirik. Mənfi rəy alan, tanınmayan diplomların böyük əksəriyyəti məhz bu səbəbdən “geri qaydantdır”. İkinci meyara da diplomların tanıtılması zamanı xüsusi diqqət yetirilir. Bu meyar xaricdə alınan təhsilin əyani əsaslarla təşkilidir. Yeni diplomunu təq-

dim edən şəxs yalnız ənənəvi formada, sifətən xaricdə universitetin özündə oxumaqla diploma yiyələnməlidir”.

E.Nuri son illərdə qonşu dövlətlər və bir neçə Şərqi Avropa, MDB ölkəsindəki universitetlərdə distant üsulla təhsil alanların sayının artdığına diqqət çəkdi: “Bizdə bu tədris forması ta-

nınmadığı üçün diplomlar da avtomatik olaraq etibarsız sayılır. Təsəvvür edin, hətta həmin universitet bizdə akkreditasiyadan keçsə də, məhz tədris formasının əyani olmaması səbəbindən diploma müsbət cavab verilmir. Üçüncü səbəb isə xüsusən Ukrayna və Rusiya, qismən Türkiyə universitetlərində alınan qiya-

bi əsaslı təhsillə bağlıdır. Qiya-yəbi əsas tələbənin ən azı ildə iki dəfə ölkədən çıxması, aid olduğu universitetə baş çək-məsi və orada qısaldılmış tədris proqramı ilə təmasda olması deməkdir. Amma qiyabi əsaslarla oxuyanların bir çoxu diplomlarını təqdim edən zaman yoxlama prosesində uğursuzluqla üzləşir. Məlum olur ki, onların xarici pasportlarında bu 4 il ərzində oxuduqları ölkələrə getməkləri ilə bağlı yalnız iki rəsmi möhür var. Bu isə təhsilin formallığını göstərir. Nəticədə isə müraciətçi mənfi cavab alır.

ETN tabeliyində olan TKTA əsasən bu 3 meyar əsasında çox ciddi işlər görməklə saxta xarici diplomların qarşısının alınmasında ciddi işlər görür. Amma... Bu istiqamətdə hələ də müəyyən boşluqlar qalmaqdadır”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Abbaszadə sürücüləri də imtahan edir - taksidə nə dəyişib?

Ərşad Hüseynov: “İmtahanlar müsbətə doğru dəyişikliklərə stimül verir, təkan yaradır, lakin...”

Iyulun 30-da Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən taksi sürücüləri və beynəlxalq yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərin hazırlığının qiymətləndirilməsi üçün növbəti test imtahanı keçirilib. İmtahan DİM-in elektron imtahanlar korpusunda kompüter vasitəsilə 1 saat müddətində aparılıb və namizədlərə biliklərini nümayiş etdirmələri üçün zəruri şərait yaradılıb.

Namizədlər imtahanı yekunlaşdırdıqda və ya imtahan üçün ayrılan vaxt başa çatdıqda nəticələrlə tanış olmaq imkanına malik olublar.

Xatırladaq ki, taksi sürücülərinin hazırlığının qiymətləndirilməsi imtahanında işti-

rak etmək üçün 1538 namizəd qeydiyyatdan keçib. Onlardan 1453 namizəd imtahana gəlib. İmtahan nəticələrinə əsasən, 1093 namizəd tələb olunan şərtləri ödəyərək uğur qazanıb. Yük daşımaqlarını həyata keçirən sürücülərin ha-

zırlığının qiymətləndirilməsi imtahanında isə 33 namizəd iştirak edib və 27 nəfər müvəffəqiyyət qazanıb.

Bütün bu rəqəmlər rəsmi statistikadır. Gerçəklikdə isə taksi sürücülərinin peşəkarlığı, taksi xidmətində keyfiyyət problem olaraq qalmaqdadır. Bu gün də narkotik aludəçisi olan, özünü idarə edə bilməyən taksi sürücülərinə rast gəlmək olar. Hətta ötən həftə onlardan biri xanım müştərilə-

rə qeyri-etik təkliflərinə görə polisə verilmişdi və saxlanılmışdı.

Bundan əlavə, avtomobilə siqaret çəkən, sürət həddini aşan, müştərinin çağırışlarına məhəl qoymayan sürücülərə rast gəlmək mümkündür. Ona görə də imtahanların təşkilinin taksi xidməti sektorunda hansı keyfiyyət dəyişikliklərinə gətirib çıxardığı mübahisə mövzusu olaraq qalır.

Nəqliyyat ekspertlərinin yanaşması necədir? DİM tərəfindən təşkil olunan imtahanlar bu sahədə müsbət dəyişikliyə səbəb olur mu? Bəzi ekspertlər qeyd edir ki, imtahan təkbaşına problemi həll edə bilməz. Çünki imtahan ancaq mövcud bilikləri yoxlayır, sürücünün real davranışı isə sistemli nəzarət və icra mexanizmləri vasitəsilə tənzimlənməlidir. Məsələn, yol hərəkəti qaydalarına əməl olunması, etik normaların pozulmaması, sürücünün psixoloji və tibbi vəziyyəti, bütün bunlar imtahanlarla ölçülə bilməz.

Mövzu ilə bağlı hüquqşünas Ərşad Hüseynov “Yeni Müsavat”a danışib:

“Bəli, imtahanların özü, sözsüz ki, bu sahədə işlərin yaxşılaşmağa doğru dəyişməsinə müsbət rol oynayır, bu, birmənalıdır. Çünki ən azından həmin işlə məşğul olan insanlar müəyyən dərəcədə məsuliyyət hiss edirlər. Onların hamısı olmasa da, onsuz da dünyanın heç bir yerində, heç bir sahədə hansısa tədbir 100 faiz nəticə vermir, bir qismi qazandıq bilikləri yeniləyir.

Məsələn, imtahan bloku sənədlərlə etik davranış qaydaları var. Daha sonra sənədlərin daşımaqları ilə bağlı qanunvericiliyin tələbləri mövcuddur. Qanunvericilikdə elementar məsələlər yer alır: taksi sürücüsünün vəzifələri nələrdir, ona nə icazə verilir, nə qadağandır, sənədlərlə necə davranmalıdır və s. Ən azı insanlar bunları oxuyur, imtahana hazırlaşır. Oxuyanda da bəzən görürsən ki, heç demə, belə şeylər də varmı. Yeni imtahana hazırlaşmaq prosesi zamanı insanlar biliklərini təkrarlayır, biliklərini yeniləyirlər. Əminəm ki, bu proses onların dünyagörüşündə müsbətə doğru dəyişiklik yaradır.

Lakin imtahandan keçmək o demək deyil ki, hər şey idealdır, hər şey gözəldir. Növbəti mərhələlər də var. Nəzarət olmalıdır. Bəs nəzarət nədir? Taksi və digər sürücülərin yol hərəkəti təhlükə-

siyliyi və qaydaları ilə bağlı, sənədlərlə münasibətdə polisin ümumi nəzarəti olmalıdır. Daha sonra yerüstü nəqliyyatın tənzimlənməsi, icazələrin verilməsi ilə bağlı funksiyalar var, həmin icazə sistemində də müəyyən nəzarət elementləri olmalıdır.

Bunlar yerində olmalıdır ki, kənaraçıxmalar, etik davranış qaydalarının pozulması, sənədlərlə etik olmayan davranışlar və ya sürücünün qeyri-etik hərəkətləri baş verdikdə dərhal tədbir görülməsin.

Daha bir məsələ: taksi fəaliyyəti ilə məşğul olanların bir hissəsi ya hansısa şirkətin əməkdaşdır, ya da şirkətlə əməkdaşlıq edir. Bu, taksi sifəti operatoru da ola bilər və ya taksi operatorları ilə əməkdaşlıq edən müxtəlif qurumlar var - onların da nəzarəti təmin olunmalıdır. Çünki burada onların da adı var. Bu nəzarət mütləq olmalıdır. Bunların hamısına əməl olunsaydı, daha uğurlu nəticələr əldə etmək mümkün olar.

Ona görə də imtahanlar, bəli, müsbətə doğru dəyişikliklərə stimül verir, təkan yaradır. Lakin digər məsələlər də yerində və düzgün şəkildə həyata keçirilməlidir ki, bu proses tədricən daha yaxşı istiqamətdə inkişaf etsin”.

□ **Xatidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda rusdilli təhsilin gələcəyi ilə bağlı müzakirələr yenidən gündəmədir. Cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrindən səslənən çağırışlar arasında rus sektorlarının bağlanması, dövlət tərəfindən maliyyələşməsinin dayandırılması və rus dilinin, sadəcə, xarici dil kimi tədris olunması təklifləri yer alır.

Bu mübahisələr xüsusilə Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində yaranmış yeni gərginlik fonunda daha da aktuallaşmış. Çünki rus dili və rusdilli məktəblər artıq təkə pe-daqoji yox, həm də siyasi və strateji məsələ kimi qiymətləndirilir.

Rus sektorunun əleyhdarları bu təhsil modelini Rusiya Federasiyasının postsovet məkanında təsir imkanlarını qorumaq üçün istifadə etdiyi "yumşaq güc" aləti hesab edirlər. Onların fikrincə, rusdilli təhsil milli

Təhsildə "partlayış" - rusdilli məktəblərlə vida dövrü başlanır - üç il ərzində...

məktəblərin WhatsApp qruplarına bu istiqamətdə qeyri-rəsmi bildirişlər daxil olub. Həmin iddialara əsasən, təhsil sahəsində planlaşdırılan islahat yaxın üç il ərzində həyata keçiriləcək və rusdilli məktəblər tam şəkildə Azərbaycan dilinə keçəcək. Bu müddətdə rus bölməsində çalışan müəllimlər üçün ixtisasartırma və dil hazırlığı kursları təşkil olunacaq. Bu qərarın əsas məqsədi Azərbaycan dilinin dövlət dili ola-

Ali təhsil səviyyəsində isə mənzərə daha fərqlidir. Azərbaycandakı universitetlərdə ixtisasların 70 faizindən çoxu rus dilində də tədris olunur. Yeni yalnız ümumtəhsil səviyyəsində deyil, ali təhsildə də rus dili mövqeyini qorumaqdadır. Üstəlik, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialı da rusdilli təhsilin əsas dayaqlarından biri sayılır. Bu filial yalnız rus dilində təhsil

dəniiyyət və siyasət prizmasından deyil, daha geniş - təhsilin keyfiyyəti, sosial ədalət, milli təhlükəsizlik və strateji istiqamət baxımından çox əhəmiyyətlidir. Onun sözlərinə görə, hazırda rus bölmələrinin təhsil göstəriciləri Azərbaycanın ümumi təhsil sisteminə optimal səviyyədə deyil: "Dövlət İmtahan Mərkəzinin 2023-cü il buraxılış və qəbul imtahanlarının nəticələrinə əsasən, rus bölməsi üzrə işt-

Nazirlik rus dilində tədrislə bağlı yayılan məlumatlara dair çağırış edib

Bu günlərdə sosial şəbəkə hesablarında və bəzi media orqanlarında orta məktəblərdə və ali təhsil müəssisələrində rus dilində təhsilin dayandırılması ilə bağlı "rəsmi bildiriş" adı altında xəbərlər yayılıb.

Elm və Təhsil Nazirliyindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, bu cür xəbərləri yayarkən dövlətin təhsil siyasətinə dair qərarlarla bağlı yalnız rəsmi mənbələrə istinad etmək lazımdır.

Nazirlik isə rus dilində təhsilin dayandırılması ilə bağlı rəsmi heç bir məlumat paylaşmayıb.

Sağlamlıq imkanı məhdud uşaqların I sinfə qəbul şərtləri açıqlanıb

Sağlamlıq imkanları məhdud uşaqların I sinfə qəbulu üçün valideynlər yaşayış ərazisinə uyğun olaraq yerli təhsil idarəetmə orqanına müraciət etməlidirlər. Bu barədə APA-ya Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə əsasən, uşaqlarda sağlamlıq imkanlarının məhdudluğu və onların xüsusi təhsilə cəlb olunması rayon (şəhər) psixoloji-tibbi-pedaqoji komissiyasının qərarına əsasən həyata keçirilir.

kimliyin zəiflədilməsi və gənc nəslin fərqli dəyərlər sisteminə yönləndirilməsi ilə nəticələnə bilər. Hesab edilir ki, rus dilinin Azərbaycan təhsil sisteminə mövcud mövqeyinə yenidən baxılmalı, onun strateji təsiri minimuma endirilməlidir. Əvəzində bütün təhsil sistemi vahid dil - Azərbaycan dili əsasında təşkil olunmalı və dövlət dili üzərində milli təhsil modeli tam möhkəmləndirilməlidir.

Əks mövqedə olanlar isə məsələyə fərqli müstəvidə yanaşmağı təklif edirlər. Onların fikrincə, rus dilinin tədrisi bir çox vətəndaş üçün alternativ seçim, mədəniyyətlərə-rası körpü və beynəlxalq əmək bazarına çıxış imkanı yaradır. Onlar təklif edirlər ki, rusdilli məktəblərin fəaliyyəti siyasətə qurban verilməsin.

Belə fikir ayrılıqlarının fonunda Azərbaycanda rus bölmələrinin mərhələli şəkildə bağlanacağı ilə bağlı sensasi-on iddialar yayılıb. Bəzi valideynlərin sözlərinə görə, artıq

raq mövqeyini daha da gücləndirmək, vətəndaşları vahid milli təhsil mühitinə integrasi-lənə bilər. Hesab edilir ki, rus dilinin Azərbaycan təhsil sistemi vahid dil - Azərbaycan dili əsasında təşkil olunmalı və dövlət dili üzərində milli təhsil modeli tam möhkəmləndirilməlidir.

Məsələ artıq Elm və Təhsil Nazirliyinə də çatıb. Mətbuatda yayılan məlumatlara və ictimai reaksiyalara baxmayaraq, nazirlik bu məsələ ilə bağlı hələlik rəsmi mövqə açıqlamayıb. Mövzunun ciddiliyi nəzərə alınsa, yaxın günlərdə bu sahədə daha konkret addımların və ya açıqlamaların olacağı istisna edilmir.

Qeyd edək ki, hazırda Azərbaycanda ümumilikdə 340 məktəbdə rus bölməsi fəaliyyət göstərir. Bunlardan 17-si yalnız rus dilində tədris aparən tam rus məktəbləridir. Bu məktəblər əsasən Naxçıvan şəhəri, Balakən, Qəbələ, Quba, Qusar, Qax, Zaqatala, Goranboy və Xaçmazda yerləşir. Rus bölməsində təhsil alan şagirdlərin sayı 156-160 min nəfər civarındadır ki, bu da kifayət qədər böyük auditoriyanı əhatə edir.

verir və buradan məzun olanlar əsasən Rusiya ali təhsil sistemində uyğun kadrlar kimi formalaşırlar.

Rəsmi Kreml rus dili məsələsinə geosiyasi aspektdən yanaşır və bu sahədəki dəyişikliklərə kəskin reaksiya verir. Ermənistan, Qazaxıstan və digər ölkələrdə rus dilinin statusu ilə bağlı atılan addımlar Rusiyanın narahatlığına səbəb olmuşdu. Azərbaycan da oxşar bir qərar qəbul edərsə, bu, ikitərəfli münasibətlərdə yeni gərginlik dalğasına səbəb ola bilər. Lakin Azərbaycanın milli təhsil modelini formalaşdırmaq hüququ öz suverenliyinin ayrılmaz hissəsidir. Dövlət dili, milli kimliyi və təhsil prioritetləri xarici təsirlərdən asılı olmadan müəyyənləşdirilməlidir.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycanda rusdilli məktəblərin yaxın üç ildə mərhələli şəkildə bağlanacağı ilə bağlı məsələ sırf dil, mə-

rak edən abituriyentlərin nəticələri Azərbaycan bölməsi ilə müqayisədə sistemə uyğun şəkildə aşağıdır. Məsələn, rus bölməsi üzrə buraxılış imtahanında orta nəticə 111 bal təşkil etdiyi halda, Azərbaycan bölməsi üzrə bu göstərici 139 bal olub. Bu, yalnız bir illik fərq deyil - artıq bir neçə ildir ki, bu tendensiya davam edir. Ali məktəblərə qəbul zamanı da rus bölməsi üzrə ixtisaslara keçid balları, eyni ixtisaslar üzrə Azərbaycan bölməsi ilə müqayisədə 50-100 bal aşağıdır. Bu isə "Təhsil haqqında" Qanunun 5-ci maddəsində təsbit olunmuş "təhsildə bərabər imkanlar və rəqəbətlilik" prinsipinə ziddir".

Ekspert deyir ki, rus bölməsinin tərəfdarları bu məktəblərin mədəni dəyəri-ni və dil müxtəlifliyinə verdiyi töhfəni qabartsalar da, reallıq göstərir ki, bu bölmə nə keyfiyyət göstəricilərinə görə üstünlük verir, nə də müasir əmək bazarının çağırışlarına cavab verir:

"Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin 2023-cü ildə təqdim etdiyi əmək bazarı araşdırmasına görə, işəgötürənlərin 71%-i ingilis dilini, 46%-i türk dilini tələb kimi qeyd etdiyi halda, rus dili yalnız 12% hallarda önəmli bacarıq kimi göstərilir. Bu o deməkdir ki, rus dilində təhsil alan şagirdlər əmək bazarında daha zəif mövqedədir və bu, onların gələcək karyera imkanlarına birbaşa mənfi təsir göstərir.

Rus bölməsinin bir başqa problemi onun təhsil məzmununun bəzi hallarda milli təhsil strategiyasına tam uyğunlaşmamasıdır. Kurikulum baxımından dil baryeri səbəbilə bu məktəblərdə tədrisin yenilənməsi, yeni pedaqoji modellərin tətbiqi və rəqəmsal texnologiyaların istifadəsi Azərbaycan bölmələri ilə müqayisədə daha çətin olur. Bu da onların modernləşmə prosesindən geri qalmasına səbəb olur. Belə bir vəziyyətdə rus bölməsinin davamlı şəkildə saxlanılması yalnız nostalji və keçmişə bağlılıqla izah oluna bilər, bu isə strateji baxımdan qəbul edilməzdir.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, strateji qərarlarla dil siyasətində dəyişikliklər edən ölkələr bu addımların nəticəsində həm təhsilin keyfiyyətini yüksəldiblər, həm də milli suverenliklərini möhkəmləndiriblər. Baltıqyanı ölkələr - Estoniya, Latviya və Litva artıq illərdir ki, rus bölmələrini ləğv ediblər və təhsildə vahid dil modelinə keçiblər. Bu ölkələrdə bu keçid sosial narazılığa səbəb olmayıb, əksinə, təhsil-

lin reytingi və nəticələri ciddi şəkildə yüksəlib. Estoniya PISA 2022 qiymətləndirməsində Avropa İttifaqı ölkələri arasında birinci yere çıxıb. Bu, onun milli təhsil siyasətinə ardıcıl və strateji yanaşmasının nəticəsidir".

K.Əsədov hesab edir ki, Azərbaycanda da bu keçid zəruridir. Amma bu, inzibati və qəfil qərarla deyil, mərhələli, izahlı və alternativlər təqdim edən bir proseslə həyata keçirilməlidir: "Hazırda yayılan məlumatlara əsasən, yaxın üç ildə rus bölmələrinin bağlanması mərhələli şəkildə reallaşdırılacaq. Bununla bağlı olaraq müəllimlər üçün ixtisasartırma kursları, valideyn və şagirdlər üçün isə dilə adaptasiya proqramları təşkil olunacaq. Əgər bu islahat şəffaf, ədalətli və planlı aparılarsa, heç bir sosial ziddiyyət yaratmadan icra edilə bilər.

Bu addımın atılması nəticəsində təhsil sisteminə vahid standartlar bərqərar olacaq, şagirdlər bərabər qiymətləndiriləcək, ali təhsil və əmək bazarına çıxışda ədalət təmin olunacaq, eyni zamanda milli dilin və kimliyin möhkəmlənməsi baş verəcək. Azərbaycan təhsili texnoloji, rəqəmsal və beynəlxalq əməkdaşlığa açıq olan müasir modelə keçid edəcək. Bu modeldə rus dili artıq baza yox, alternativ və seçim xarakterli xarici dil kimi qalacaq. Bu isə sağlam və funksional bir yanaşmadır. Beləliklə, rus bölmələrinin mərhələli şəkildə ləğvi - zamanın tələbidir".

□ **Səhənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 112 (8722) 3 iyul 2025

Yumurtanı qaynadıb suyunu tökməyin - bilmədiyiniz faydaları

Əksər insanlar yumurtanı qaynadıqdan sonra suyunu heç düşünmədən kanalizasiya ilə axıdır. Halbuki, bu sadə suyun orqanizmə və gündəlik həyat üçün bir çox faydası var. Mütəxəssislər bildirirlər ki, yumurta qaynadılan su tamamilə faydalı minerallarla zəngindir və düzgün istifadə olunduqda israfın qarşısını almaqla yanaşı, sağlamlığa da töhfə verir.

Yumurta suyu nəyə faydalıdır?

Milli.Az sizə yumurta suyunun faydalarını təqdim edir:

Bitkilər üçün təbii gübrə:

Yumurtanın qabığı suda qaynadıldıqca kalsium, maqnezium və fosfor kimi minerallar suya keçir. Bu suyu soyutduqdan sonra otaq bitkilərinizə və ya bağçanızdakı torpağa töksəniz, torpağın mineralaşmasını təmin edər və bitkilərin böyüməsini sürətləndirir.

Təbii saç durulama suyu:

Yumurtalı su minerallarla zəngin olduğu üçün saçların daha canlı və parlaq görünməsinə kömək edə bilər. Saçlarınızı yuduqdan sonra bu su ilə durulamaq tövsiyə olunur (yalnız əlavə duz və ya kimyəvi qatqı yoxdursa).

Ayaq vannası kimi istifadə:

İliq yumurta suyu ayaqlardakı yorğunluğu azaldır, qan dövranını yaxşılaşdırır və dərinizi yumşaldır.

Təbii təmizləyici:

Mineralı su bəzi ləkələrin çıxarılmasında yumşaq və təbii təmizləyici vasitə kimi işlədiyə bilər - xüsusən də soba və mətbəx səthləri üçün.

Mütəxəssisdən yuxumuzu sağlamlaşdırmaq üçün tövsiyələr

Sağlam yuxu orqanizmi gümrə saxlayan əsas faktor və insanın ən vacib ehtiyaclarından biridir. Psixoloq və kinezioloq Marina Rodno-

va Rusiya KİV-ə açıqlamasında tez yuxuya getmək və enerji ilə dolu oyanmağa kömək edəcək bir neçə məsləhət verib. Mütəxəssis yuxunun keyfiyyətini yax-

şılaşdırmaq üçün gündəlik rejimə riayət etməyin son dərəcə vacib olduğuna diqqət çəkib. O vurğulayıb ki, hətta həftəsonları da eyni vaxtda yatıb oyanmaq şərtdir, çünki bu, daxili saatınızı təyin etməyə kömək edəcək. Psixoloq həmçinin yataq otağında ideal mühit yaratmağı da mühüm hesab edir: "Otaq qaranlıq, sakit və sərin olmalı, havalandırma doğru qurulmalıdır. Yatmadan əvvəl istirahət etmək və zehninizi müxtəlif düşüncələrdən azad etməlisiz. Buna isti vannaya qəbul etmək, kitab oxumaq və ya sakit musiqi dinləməklə nail olmaq olar".

Bu şəxslər avokadodan uzaq dursun!

Super qidalar arasında yer alan və sağlamlığa olan sayəsiz faydaları ilə tanınan avokado bəzi insanlar üçün riskli ola bilər. Xüsusilə xroniki böyrək xəstəliyindən əziyyət çəkənlər üçün bu meyvənin tərkibi təhlükə yarada bilər. Ürək-damar sağlamlığına müsbət təsir göstərən, lif və faydalı yağlarla zəngin olan avokado eyni zamanda yüksək miqdarda kalium ehtiva edir. Orta ölçülü bir avokadoda 700-900 mq kalium var. Bu, sağlam insanlar üçün problem yaratmasa da, böyrək funksiyası zəif olan şəxslərdə qanda kaliumun normadan artıq toplanmasına səbəb ola bilər.

Kaliumun yüksəlməsi ürək ritmində pozğunluqlara və ciddi sağlamlıq problemlərinə yol açır. Bu səbəbdən böyrək çatışmazlığı, dializdə olan xəstələr və həkim təyinatı ilə az kaliumlu pəhriz saxlayanlar avokado istehlakını məhdudlaşdırmalıdır.

Həkimlər eyni zamanda xəbərdarlıq edirlər ki, avokado bəzi hallarda böyrək daşlarının yaranmasına da səbəb ola bilər.

Buna görə də böyrək problemi olan şəxslər avokado kimi yüksək kalium tərkibli qidaları istifadə etməzdən əvvəl mütləq həkim məsləhəti almalıdırlar.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız daha az yemək yeyəcəksiniz.
- * Hiçqırığınız tutduğu zaman 10 saniyə nəfəs almayın və 3 dəfə udqunun. Hiçqırığınız keçəcək.
- * Əgər soyuq duş altında 3 dəqiqə dayansanız, 40 kalori yandıracaqsınız.
- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünü dəyən boyanı sudə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz, pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürtün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniiz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Dünyanın ən qəribə quşu - onun varlığı alimləri təəccübləndirir

Bəzi heyvanlar o qədər qeyri-adi görünürlər ki, onların mövcudluğuna inanmaq çətindir. Belə canlılardan biri də balınabaş (Balaeniceps rex) adlı quşdur. O, Yer üzündəki ən qəribə quş sayılır. Başmaq dimdikli leylək də adlandırılan bu quşun boyu 1,5 metrə, qanad açıqlığı isə 2,6 metrə çatır. Ən diqqətçəkən xüsusiyyəti isə 24 sm-lik nəhəng, iti və "dırnaqlı" dimdiyidir. Dimdiyi o qədər böyükdür ki, başında çətinliklə yerləşir.

Onun qəribəlikləri bununla bitmir - başının üstündə lələkdən ibarət tac var, ayaqları isə uzun və nazik, barmaq-ları iri və güclüdür. Bu qeyri-adiliyə görə alimlər illər onu düzgün təsnif edə bilməyiblər: əvvəlcə leylək, sonra qutan, sonra çəpərquşu sayılıb. Yalnız DNT analizlərindən sonra onun qutanlara daha yaxın olduğu təsdiqlənib. Ən yaxın qohumu isə adi görünüşlü çəkicbaş (Scopus umbretta) quşudur. Balınabaş sosial şəbəkələrdə ulduza çevrilib - təkçə görkəminə görə yox, həm də davranışına görə. Nəhəng qanadlarına baxmayaraq, çox vaxt hərəkətsiz dayanır və qəfil hücum edərək ovunu iti dimdiyi ilə öldürür. Ovuna su ilanları, tilyapiyalar, qurbağalar, varanlar və hətta kiçik timsahlar da daxildir. Bildirilir ki, bir yumurtadan çıxan balalar digərini öldürür.

Bu quşun səsi də maraqlıdır - o, pulemyot səslərinə bənzər gurultulu "çırıptı" ilə cütləşmə dövründə çağırış edir.

35 ilə qədər yaşayan bu quşlar suayğırlara yaxın ərazilərdə məskunlaşmağı üstün tuturlar. Lakin onların sayı sürətlə azalır - vəhşi təbiətdə cəmi 5 000-dən az fərd qalıb. Səbəblər arasında yaşayış mühitinin məhv edilməsi, iqlim dəyişiklikləri, çirkənləmə və ovçuluq göstərilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500